

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Έκθεση 2000

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελίδα
• Αντί εισαγωγής	5
– Ομιλία του Πρωθυπουργού κατά την παρουσίαση της ΕΕΔΑ	7
– Ομιλία της Προέδρου της ΕΕΔΑ κατά την παρουσίαση της ΕΕΔΑ	10
• Νομικό πλαίσιο και οργανωτική δομή της ΕΕΔΑ	15
1. Αποστολή	17
2. Σύνθεση.....	18
3. Οργάνωση και λειτουργία	21
4. Βασικά προβλήματα στην οργανωτική δομή	22
5. Συνδρομή δημοσίων υπηρεσιών	24
• Η εικόνα των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην Ελλάδα όπως προκύπτει από τα κείμενα διεθνών οργανισμών και διεθνών μη κυβερνητικών οργανώσεων	25
• Απολογισμός του έργου της ΕΕΔΑ	31
α. Απολογισμός της Ολομέλειας	33
– Οι συνεδριάσεις της Ολομέλειας.....	35
– Τα ζητήματα προβληματισμού και οι σχετικές προτάσεις	36
β. Απολογισμός των Τμημάτων	41
– Απολογισμός Α΄ Τμήματος (Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων)....	43
– Απολογισμός Β΄ Τμήματος (Κοινωνικών, Οικονομικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων)	45
– Απολογισμός Γ΄ Τμήματος (Εφαρμογής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στους Αλλοδαπούς)	47
– Απολογισμός Δ΄ Τμήματος (Προώθησης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου).....	49
– Απολογισμός Ε΄ Τμήματος (Διεθνούς Επικοινωνίας και Συνεργασίας)	50
• Κείμενα	53
1. Ιδρυτικός νόμος 2667/98 της ΕΕΔΑ	55
2. Κανονισμός της ΕΕΔΑ	65
3. Προτάσεις της ΕΕΔΑ για τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.....	73
4. Θέσεις της ΕΕΔΑ για την αναγραφή του θρησκειύματος στις ταυτότητες.....	81
5. Θέσεις της ΕΕΔΑ για το νομοσχέδιο για τη μετανάστευση.....	85
6. Πρόταση της ΕΕΔΑ για την αποτέφρωση των νεκρών.....	101

ΑΝΤΙ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

**ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΕΔΑ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΗΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
(ΖΑΠΠΕΙΟ ΜΕΓΑΡΟ, 20.1.2000)**

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ Κ. ΣΗΜΙΤΗ

Με ιδιαίτερη χαρά χαιρετίζω σήμερα την έναρξη της λειτουργίας της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Το μεγάλο ζήτημα της προστασίας των δικαιωμάτων αποτέλεσε από την πρώτη στιγμή κύριο μέλημα της πολιτικής της Κυβέρνησής μας.

Σε έναν κόσμο που αλλάζει με διαρκώς επιταχυνόμενους ρυθμούς, στον οποίον η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και η διεθνοποίηση των αγορών ανατρέπουν δομές και λειτουργίες που όριζαν την ταυτότητα αυτού που συνηθίζουμε να αποκαλούμε κοινωνία της νεωτερικότητας, οι προοδευτικές δυνάμεις της εποχής μας επαναφέρουν στο προσκήνιο την επικαιρότητα των δικαιωμάτων.

Των δικαιωμάτων που αποκτούν οικουμενική εμβέλεια, που δεν γνωρίζουν εθνικές, φυλετικές, γλωσσικές, θρησκευτικές ή κοινωνικές διαφοροποιήσεις. Που δεν περιμένουν την κρατική αυθεντία να τα αναγνωρίσει και να τα νομιμοποιήσει. Που είναι σύμφυτα με την υπόσταση του ανθρώπου, με την ανάπτυξη της ελευθερίας του, με κάθε πρωτοβουλία συμμετοχής του στην κοινωνική ζωή, αλλά και με κάθε επιλογή της προσωπικής του αυτονομίας.

Αν η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας δημιουργεί κινδύνους ανεξέλεγκτης κυριαρχίας της αγοράς, με τεράστιες συνέπειες για την κοινωνική συνοχή, η αναγνώριση της οικουμενικότητας των ανθρώπινων δικαιωμάτων προβάλλει σήμερα ως μία αδιαπραγμάτευτη αξία, γύρω από την οποία η κοινωνία μπορεί να οργανωθεί για να αντιμετωπίσει τις νέες εξελίξεις. Τα δικαιώματα αποκτούν σήμερα, όσο ποτέ άλλοτε, καίρια και κεντρική πολιτική σημασία.

Η λογική της αγοράς και των νεοφιλελεύθερων αντιλήψεων αρνούνται ουσιαστικά τη σημασία τους. Προτιμούν ένα πρότυπο, θα έλεγε κανείς, κοινωνικού δαρβινισμού, ένα πρότυπο στο οποίο οι άνθρωποι είτε το θέλουν είτε όχι θα υπηρετούν τυφλά τις απρόσωπες οικονομικές διαδικασίες, που μπορεί να τους θέσουν στο κοινωνικό περιθώριο.

Η προοδευτική λογική εμπνέεται από το ακριβώς αντίθετο κοινωνικό πρότυπο. Τα δικαιώματα δεν είναι μόνο όπλα αντίστασης στον κοινωνικό ευτελισμό του νεοφιλελευθερισμού. Η ανάπτυξή τους, η ανάπτυξη της ελευθερίας του καθενός και όλων μαζί σε μία κοινωνία αλληλεγγύης και δικαιοσύνης πρέπει να είναι αδιαπραγμάτευτη επιδίωξή μας. Η οικονομία και η αγορά πρέπει να υποτάσσονται σε αυτήν την επιδίωξη και όχι να την επικαθορίζουν.

Αυτή, πιστεύω, είναι η βαθύτερη ουσία μίας σύγχρονης πολιτικής για την ελευθερία και την αξιοπρέπεια κάθε ανθρώπου. Για να είναι όμως αποτελεσματική αυτή η πολιτική πρέπει να συνδυασθεί με κατάλληλους θεσμούς προστασίας των δικαιωμάτων. Κατά τη θητεία της η Κυβέρνηση δούλεψε δημιουργικά προς αυτή την κατεύθυνση. Νέοι θεσμοί, όπως ο Συνήγορος του Πολίτη ή η Αρχή για τα Προσωπικά Δεδομένα, λειτούργησαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα. Το έργο που έχουν επιτελέσει είναι, κατά κοινή ομολογία, σημαντικό.

Ωστόσο, εκείνο που έχει κατ' εξοχήν αναδείξει η σύγχρονη δυναμική των δικαιωμάτων είναι η ενεργοποίηση της ίδιας της κοινωνίας των πολιτών στην υπόθεση της υπεράσπισής τους. Τις τελευταίες δεκαετίες ένα πολλά υποσχόμενο κίνημα οργανώσεων πολιτών σε όλον τον κόσμο, οργανώσεων που επιμένουν στην αυτονομία τους από κράτη και κυβερνήσεις, επιδεικνύει ποικιλόμορφη δράση για το σεβασμό των δικαιωμάτων τόσο σε εθνική όσο και σε διεθνή κλίμακα. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν πια βασικό μοχλό κάθε σύγχρονης πολιτικής για τα δικαιώματα. Και τούτο, γιατί αν η κοινωνία δεν μετέχει ενεργά σε αυτήν την υπόθεση, απονευρώνεται κάθε προσπάθεια, χάνεται δηλαδή η αίσθηση του ότι σε τελική ανάλυση η ελευθερία και η αξιοπρέπεια αφορούν τον καθένα και δεν επαφίεται σε κάποιους «ειδικούς».

Η καθιέρωση της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου απέβλεψε ακριβώς στο να συμβάλει στην κατάλληλη όσμωση μεταξύ Πολιτείας και Κοινωνίας για την αποτελεσματική επιδίωξη του κοινού μας στόχου.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, πέρα από την αυτόνομη δράση τους, θα λειτουργήσουν από κοινού με τους καθιερωμένους φορείς και θεσμούς προστασίας των δικαιωμάτων της Πολιτείας (Βουλή, Δικαιοσύνη, Ανεξάρτητες Αρχές, Κόμματα, Πανεπιστήμια) αλλά και με καθιερωμένες κοινωνικές οργανώσεις των εργαζομένων, ως ένα ενεργό «παρατηρητήριο» για την προστασία των δικαιωμάτων στη χώρα μας με ανοικτές πάντοτε τις κεραίες του. Το έργο τους θα πρέπει να συνδράμουν όλες οι δημόσιες αρχές, ιδίως εκείνες που λόγω του αντικείμενου τους μετέχουν με εκπρόσωπό τους στην Επιτροπή.

Οι δυνατότητες που αναγνωρίζει ο νόμος στην Επιτροπή είναι ευρύτατες. Κάθε πολίτης, κάθε ομάδα πολιτών, Ελλήνων και ξένων, που βιώνει την ιδιαιτερότητά του, πρέπει να γνωρίζει ότι υπάρχει ένας ανεξάρτητος θεσμός αναφοράς για το σεβασμό αυτής της ιδιαιτερότητας. Σημαντικός όμως προβλέπεται να είναι και ο συμβουλευτικός ρόλος της προς όλα τα όργανα της Πολιτείας και ειδικά προς την Κυβέρνηση.

Η νομοθεσία για τα δικαιώματα πρέπει να παρακολουθείται διαρκώς και, στο βαθμό που χρειάζεται, να ανανεώνεται, ιδίως σε διαρκή επαφή με τη νομοθεσία και τη νομολογία των διεθνών οργανισμών. Ο σύγχρονος πολιτισμός των δικαιωμάτων θα πρέπει να διαχέεται παντού, ιδίως στο εκπαιδευτικό σύστημα και τα ΜΜΕ. Οι κίνδυνοι που απειλούν τα δικαιώματα έχουν σήμερα πολλαπλασιασθεί, προβάλλουν συχνά από κέντρα ιδιωτικής εξουσίας και επιβάλλουν τη διαρκή εγρήγορση της Επιτροπής, ώστε να μπορεί να προτείνει στην Πολιτεία κατάλληλα μέτρα για την ανάσχεσή τους.

Είμαστε μία από τις πρώτες χώρες που καθιερώνει το θεσμό αυτό. Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου αρμόζει σε ώριμες δημοκρατίες. Σε δημοκρατίες που αναγνωρίζουν στην αξία του ανθρώπου την πεμπουσία της οργανωμένης κοινωνικής συμβίωσης. Σε δημοκρατίες, όπως η δική μας, που έχουν αναδυθεί από μακροχρόνιους αγώνες κατά της αυθαιρεσίας και του αυταρχισμού, που οι πολίτες τους έχουν ζωντανές μνήμες δοκιμασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από ανίερες εξουσίες. Δημοκρατίες, που έχουν την ωριμότητα να μην επαναπαύονται αυτάρεσκα σ' ό,τι έχουν επιτύχει, αλλά να στέκονται κριτικά απέναντι στην ίδια την πορεία τους στο παρόν και στο μέλλον.

Θέλουμε, γι' αυτό, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα να αναπτύξει πολύπλευρη δράση, να εισδύσει σε κάθε πτυχή του κοινωνικού μας ιστού, να σφυρηλατήσει τη συνείδησή μας ως δικαιοκρατικής και δημοκρατικής Πολιτείας, να ευαισθητοποιήσει κυρίως την κοινωνία των πολιτών, ώστε η ελευθερία και η αυτονομία να ανθίσουν στον φυσικό τους χώρο.

Με τις σκέψεις αυτές, θέλω να συγχαρώ την Επιτροπή για την ανάδειξη του προεδρείου της, να διαβεβαιώσω όλα τα μέλη της για την ολόπλευρη συμπαράσταση τόσο της κυβέρνησης όσο και της δικής μου, και να ευχηθώ κάθε επιτυχία στο δύσκολο και καίριο για την κοινωνία μας έργο που καλείστε να επιτελέσετε.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΕΔΑ Α. ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ο αιώνας που έληξε υπήρξε ο αιώνας των πιο αιματηρών και καταστροφικών πολέμων που γνώρισε η ανθρωπότητα ως σήμερα. Αλλά και ο αιώνας που η ανθρωπότητα, συγκλονισμένη από αυτές ακριβώς τις εμπειρίες, αποφάσισε να διασφαλίσει μελλοντικά την ειρήνη στον κόσμο, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη. Συνείδηση, ιδίως των πιο φωτισμένων ανθρώπων, έγινε ότι αυτό δεν θα επιτευχθεί αν δεν επικρατήσει σε διεθνές επίπεδο –και σε εθνικό, βεβαίως, πρώτα– ο σεβασμός του κάθε ανθρώπου και της αξίας του, που πραγματοποιείται με την καθιέρωση και την εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων του, εκείνων δηλαδή που πρέπει να έχουν οι πάντες λόγω της ανθρώπινης ιδιότητάς τους.

Αυτό προσπάθησε να κάμει η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΟΔΔΑ, 1948), το σπουδαιότερο κείμενο του αιώνα που έληξε. Ένα κείμενο βαθιά επαναστατικό. Μεταξύ άλλων νεωτερισμών, καθιέρωσε την *αλληλέγγυα ευθύνη όλων των Κρατών-Μελών* των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.) για το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου σε κάθε χώρα και ενέπνευσε το *δικαίωμα προσφυγής σε διεθνή όργανα όχι μόνο κρατών εναντίον άλλων κρατών, αλλά και ατόμων εναντίον κρατών*, ακόμα και της ίδιας τους της Κυβέρνησης, εάν καταπατούνται τα διεθνώς αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματά τους.

Από αυτήν την ΟΔΔΑ επήγασαν πάνω από 80 διεθνή κείμενα (συμβάσεις και διακηρύξεις, διεθνείς και περιφερειακές) που ορίζουν, και επιτάσσουν είτε τα της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου γενικά είτε συγκεκριμένου δικαιώματος η καθεμιά τους.

Παρ' όλα αυτά, δυστυχώς, οι παραβιάσεις τους συνεχίστηκαν στον κόσμο –σε εθνικό και διεθνές επίπεδο– αλλού λιγότερες αλλού περισσότερες, αλλού ελαφρές αλλού βαριές ακόμα και βαρύτατες, μέχρι και πολέμους.

Δυστυχώς φθάσαμε μεν στο σημείο όλες σχεδόν οι χώρες του κόσμου να εμφανίζονται, με τα λόγια, οπαδοί των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όχι λίγες όμως από αυτές να τα παραβιάζουν στην πράξη –κάποτε και βαριά– και μάλιστα με πρόφαση την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου! Εξ' άλλου η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας εξελίσσεται χωρίς ανθρώπινο πρόσωπο, πλήττοντας τα ανθρώπινα δικαιώματα των αδύνατων ατόμων και λαών.

Έτσι η πράξη απέδειξε την ανάγκη πρακτικών μέτρων και νέων θεσμών,

διεθνών και εθνικών, που να καταστήσουν τα δικαιώματα του ανθρώπου ζώσα πραγματικότητα.

Η δεκαετία του '80 είδε να εμφανίζεται αυτή η κίνηση και η δεκαετία του '90 την είδε να φουντώνει.

Όλες οι μεγάλες παγκόσμιες διασκέψεις του '90 –πρωτοφανείς σε ανθρώπινη συμμετοχή, σε βαθύ ανασκάλισμα των μεγάλων κοινωνικών προβλημάτων της ανθρωπότητας που όλα άπτονται των δικαιωμάτων του ανθρώπου, σε πλούτο στοιχείων και σε νεωτερικές προτάσεις– κατέληγαν, μετά τις Διακηρύξεις τους, σ' ένα *Πρόγραμμα Δράσης* καθεμιά, για την πραγματοποίησή τους.

Σταθμό αποτελεί ιδιαίτερα για την εξέλιξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου στον κόσμο η Διακήρυξη και το Πρόγραμμα Δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης της Βιέννης του 1993 για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που συμπυκνώνει στο Πρόγραμμα Δράσης σωρεία θεσμών που ήδη πραγματοποιήθηκαν ή βρίσκονται στο στάδιο της πραγματοποίησης.

Ο Ύπατος Αρμοστής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, τα νέα «δικαστικά» καθήκοντα της Επιτροπής της Διεθνούς Σύμβασης για την κατάργηση των διακρίσεων κατά των γυναικών, τέλος οι Εθνικές Επιτροπές Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προωθήθηκαν ρητά και ομόφωνα από όλες τις χώρες του κόσμου που μετείχαν σ' αυτό το Συνέδριο. Αλλά έντονα και από τις ΜΚΟ, των οποίων ο ρόλος αποδείχθηκε σοβαρότατος.

Ωστόσο, για τις Εθνικές Επιτροπές Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ειδικά, πρέπει να πούμε ότι είχαν εμφανιστεί πρωτύτερα σε μερικές χώρες.

Πρόγονός τους μάλιστα είναι η Commission Consultative française του 1947, της οποίας εμπνευστής και πρώτος Πρόεδρος ήταν ο πρωταγωνιστής των δικαιωμάτων του ανθρώπου του 20^{ου} αιώνα René Cassin. Η Επιτροπή αυτή έγινε ένδοξη, διότι ως πρώτο έργο της όρισε –και επεράτωσε– ένα Προσχέδιο της Οικουμενικής Διακήρυξης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Αυτό το Προσχέδιο αποτέλεσε τη βάση της ΟΔΔΑ του 1948, της οποίας πρωτεργάτης και πάλι υπήρξε ο Πρόεδρος της Συντακτικής Επιτροπής René Cassin.

Η Γαλλία έμελλε να παίξει και σε μεταγενέστερο στάδιο της εξέλιξης του θεσμού σημαντικό ρόλο.

Το 1991 συνήλθε η Διάσκεψη του Παρισιού που έθεσε τις αποκληθείσες «Αρχές του Παρισιού» για τον θεσμό αυτό, αρχές που, αφού εγκρίθηκαν από τη Διάσκεψη της Βιέννης του Ιουνίου του 1993, υιοθετήθηκαν τελικά από τη Γενική Συνέλευση των Η.Ε. το Δεκέμβρη του 1993.

Αυτές έχουν άμεσα εμπνεύσει τον ιδρυτικό νόμο της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Πράγματι αυτός παρουσιάζει, ως προς τη σύνθεση, ευρεία αντιπροσωπευτικότητα κοινωνικών ομάδων, όπως υποδεικνύει η Γενική Συνέλευση των Η.Ε. (Βουλή, πολιτικά κόμματα, Ανώτατα Δικαστήρια, Συνδικαλιστικές οργανώσεις, Δικηγορικοί Σύλλογοι, Πανεπιστήμια, ΜΚΟ, ανεξάρτητες Αρχές). Αυτές ορίζουν τους εκπροσώπους τους – μέλη της Επιτροπής.

Τόσο ο Πρόεδρος όσο και οι Αντιπρόεδροι εκλέγονται από τα μέλη της. Έχει δε τοποθετηθεί παρά τω Πρωθυπουργώ και αποτελεί το Σύμβουλο των διαφόρων Κρατικών Αρχών σε θέματα Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, και τον διαφωτιστή των πολιτών για τις εξελίξεις στα ίδια θέματα.

Εξ άλλου έχει ιδρυθεί και λειτουργεί στη Γενεύη (παρά τη Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των Η.Ε.) μια Συντονιστική Επιτροπή (Comité de Coordination) των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Το 1999, μάλιστα, η *Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των Η.Ε.* αναγνώρισε στις Εθνικές Επιτροπές το δικαίωμα να μετέχουν αυτοτελώς στις ετήσιες διασκέψεις της, δηλαδή όχι ως τμήματα της κρατικής αντιπροσωπείας κάθε χώρας.

Όσο για το Συμβούλιο της Ευρώπης, συγκαλεί διασκέψεις ειδικές στο Στρασβούργο.

Σήμερα στον κόσμο υπάρχουν περί τις 50 τέτοιες Επιτροπές σε διάφορες ηπείρους. Με άλλα λόγια ο θεσμός αναπτύσσεται, τα τελευταία χρόνια, ραγδαίως, σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο.

Το έργο της Επιτροπής, όπως προβλέπει ο νόμος, είναι πολυσχιδές:

- βασικά είναι συμβουλευτικό προς την Πολιτεία για θέματα σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου.
- διαμορφώνει προτάσεις πολιτικής σε θέματα που άπτονται των δικαιωμάτων του ανθρώπου
- διατηρεί επαφή και συνεργασία με όλους τους διεθνείς οργανισμούς και θεσμούς που επιλαμβάνονται των θεμάτων δικαιωμάτων του ανθρώπου
- ενημερώνει τον ελληνικό λαό για τις σχετικές εξελίξεις
- προωθεί έρευνες.

Ο ρόλος του οργάνου αυτού διαφέρει πολύ από το ρόλο του *Ombudsman* (Συνηγόρου του Πολίτη). Ο δεύτερος ερευνά ατομικές υποθέσεις για τις οποίες παραπονούνται συγκεκριμένοι πολίτες.

Η Επιτροπή μελετάει και προτείνει ρυθμίσεις σχετικές με τα δικαιώματα

του ανθρώπου, που αφορούν κοινωνικές ομάδες ή κατηγορίες ή την κοινωνία συνολικά.

Πιστεύω ότι η Ελληνική Επιτροπή, που ιδρύθηκε με σωστό, βασικά, νόμο, θα έχει την ενίσχυση που χρειάζεται για να μπορέσει να ξεκινήσει και αναπτυχθεί πλήρως. Αυτό θα πρέπει να αναμένεται, αν ληφθεί υπόψη ότι η Κυβέρνηση τα τελευταία χρόνια έδειξε την πολιτική βούληση της προώθησης των δικαιωμάτων του ανθρώπου στα πλαίσια των διεθνών εξελίξεων.

Συγκεκριμένα: υπέγραψε ή κύρωσε όχι λίγες διεθνείς συμβάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου –με πρώτο και καλύτερο το Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων– και ίδρυσε νέους θεσμούς προστατευτικούς των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τον Ombudsman, που λειτουργεί ήδη με επιτυχία, την Αρχή Προστασίας από την Επεξεργασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, την Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής και την εγκαινιαζόμενη σήμερα Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Δεν θα ήθελα να κλείσω τη σημερινή τελετή χωρίς να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στα μέλη της Επιτροπής για την εμπιστοσύνη που μου έδειξαν και την τιμή που μου έκαναν να με εκλέξουν Πρόεδρο και μάλιστα πρώτο Πρόεδρο του Σώματος.

Είμαι βέβαιη ότι η ψήφος τους επηρεάστηκε από το γεγονός ότι αγωνίζομαι ήδη επί δεκαετίες για τα δικαιώματα του ανθρώπου, στην Ελλάδα (Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΙΜΔΑ), το οποίο εξαρχής έστησα από εδώ και 22 χρόνια) και διεθνώς (ως Πρόεδρος της ιστορικής και πάντα πρωτοποριακής Παγκόσμιας Οργάνωσης «Διεθνής Ένωση Γυναικών», αλλά και ως Πρόεδρος του ΙΜΔΑ, που έχει συμβουλευτική ιδιότητα με τα Η.Ε., την UNESCO και το Συμβούλιο της Ευρώπης).

Στο δύσκολο έργο που μας περιμένει, πιστεύω και εγώ ότι αυτή η εμπειρία μου θα αποβεί θετική για μένα. Εκείνο όμως που θεωρώ βασικό παράγοντα επιτυχίας είναι η δημοκρατική και εγκάρδια συνεργασία όλων των μελών της Επιτροπής, για την οποία είμαι βεβαία.

Επιτρέψτε μου να κλείσω ευχόμενη και δημόσια: καλή μας επιτυχία στον αγώνα μας για τα δικαιώματα του ανθρώπου από το νέο τούτο μετερίζι.

**ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
ΚΑΙ
ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ**

**ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

1. ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) συνεστήθη με το Νόμο 2667/1998 (ΦΕΚ Α΄ 281). Σύμφωνα με αυτόν, η ΕΕΔΑ αποτελεί συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας σε θέματα προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η βασική ιδέα που ενέπνευσε τη δημιουργία της ΕΕΔΑ είναι η διαρκής παρακολούθηση των εξελίξεων που σχετίζονται με το καθεστώς των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, η ενημέρωση της κοινής γνώμης για τους σχετικούς κινδύνους παραβίασης που ελλοχεύουν και, προπαντός, η παροχή συμβουλών για τη χάραξη σωστής κεντρικής πολιτικής για Δικαιώματα του Ανθρώπου. Σκοπός της ΕΕΔΑ, είναι συνεχής επισήμανση σε όλα τα όργανα της Πολιτείας της ανάγκης αποτελεσματικής κατοχύρωσης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όλων όσων διαβιούν στην Ελληνική Επικράτεια. Πηγή έμπνευσης για την κατάρτιση του ιδρυτικού Νόμου της ΕΕΔΑ ήταν οι Αρχές του Παρισιού (Principes de Paris) που υιοθετήθηκαν από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και το Συμβούλιο της Ευρώπης, διεθνών οργανισμών που προωθούν επί σειρά ετών τη σύσταση Εθνικών Επιτροπών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Ανάλογες ευρωπαϊκές Επιτροπές λειτουργούν ήδη στη Γαλλία, τη Νορβηγία, την Ολλανδία, τη Β. Ιρλανδία (Ηνωμένο Βασίλειο) και την Ιταλία.

Κύρια αποστολή της ΕΕΔΑ αποτελεί:

- Η διαρκής παρακολούθηση της εξέλιξης των θεμάτων προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η συνεχής ενημέρωση και η προώθηση της σχετικής έρευνας.
- Η ανταλλαγή εμπειριών σε διεθνές επίπεδο με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, ο ΟΑΣΕ ή με τις ομοταγείς Επιτροπές άλλων Κρατών ή και με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις άλλων Κρατών.
- Η διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής σε θέματα Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό της Νόμο, η ΕΕΔΑ έχει τις ακόλουθες καθ' ύλη αρμοδιότητες:

- (α) Την εξέταση ζητημάτων που αφορούν στην προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου τα οποία εγείρει είτε η Κυβέρνηση είτε η Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής ή προτείνονται από τα μέλη της ή από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.
- (β) Την υποβολή συστάσεων και προτάσεων, την εκπόνηση μελετών, την

- υποβολή εκθέσεων και γνωμοδοτήσεων για τη λήψη νομοθετικών, διοικητικών ή άλλων μέτρων που συμβάλλουν στη βελτίωση της προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- (γ) Την ανάπτυξη πρωτοβουλιών για τη ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης σε θέματα σεβασμού των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
 - (δ) Την ανάληψη πρωτοβουλιών για την καλλιέργεια του σεβασμού των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος.
 - (ε) Τη διατήρηση μόνιμης επικοινωνίας και συνεργασίας με διεθνείς οργανισμούς, παρεμφερή όργανα άλλων χωρών, καθώς και εθνικές ή διεθνείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.
 - (στ) Την γνωμοδότηση για εκθέσεις που πρόκειται να υποβάλει η χώρα σε διεθνείς οργανισμούς για θέματα προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
 - (ζ) Τη δημόσια γνωστοποίηση των θέσεων της ΕΕΔΑ με κάθε πρόσφορο τρόπο.
 - (η) Την σύνταξη ετήσιας έκθεσης για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
 - (θ) Την οργάνωση Κέντρου Τεκμηρίωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.
 - (ι) Την εξέταση της προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις του διεθνούς δικαίου για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και τη σχετική γνωμοδότηση προς τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας.

2. ΣΥΝΘΕΣΗ

Η ΕΕΔΑ απαρτίζεται από τα ακόλουθα μέλη:

- (α) **Τον Πρόεδρο της ειδικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας.** Έως τον Απρίλιο του 2000 συμμετείχε ο κ. *Ιωάννης Καψής* και στη συνέχεια τον διαδέχθηκε ο κ. *Ευάγγελος Μαλέσιος*.
- (β) **Έναν εκπρόσωπο της ΓΣΕΕ και έναν εκπρόσωπο της ΑΔΕΔΥ.** Το 2000 οι αντίστοιχοι εκπρόσωποι ήταν οι κκ. *Χρήστος Πολυζωγόπουλος* από την ΓΣΕΕ (με αναπληρωτή τον κ. *Κώστα Τρικκαίο*) και *Χαράλαμπος Καλύβας* από την ΑΔΕΔΥ (με αναπληρώτρια την κα *Δέσποινα Τσαγδή*).
- (γ) **Τέσσερις, τουλάχιστον, εκπροσώπους Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων** των οποίων η δράση καλύπτει το πεδίο των Δικαιωμάτων του

Ανθρώπου γενικά. Το 2000 συμμετείχαν ο κ. Κώστας Παπαϊωάννου από τη Διεθνή Αμνηστία (αναπληρώτρια η κα Γεωργία Ζερβού), ο κ. Νίκος Φραγκάκης από την Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (αναπληρωτής ο κ. Γιάννης Σουριαδάκης), η κα Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου από το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (αναπληρωτής ο κ. Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος) και η κα Ισμήνη Σακελλαροπούλου από το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (αναπληρωτής ο κ. Νικόλαος-Κομνηνός Χλέπας).

- (δ) **Εκπροσώπους των αναγνωρισμένων κομμάτων κατά τον Κανονισμό της Βουλής** (ένας εκπρόσωπος από κάθε κόμμα). Το 2000 υποδειχθέντες από τα κόμματα ήταν κατά σειρά η κα Λένα Διβάνη από το ΠΑΣΟΚ (αναπληρωτής ο κ. Ξενοφών Κοντιάδης ο οποίος διαδέχθηκε τον κ. Ανδρέα Λοβέρδο τον Απρίλιο του 2000), ο κ. Φίλιππος Σπυρόπουλος από τη Νέα Δημοκρατία (αναπληρώτρια η κα Τζούλια Ηλιοπούλου-Στράγγα), ο κ. Θεόδωρος Θεοδωρόπουλος από το ΚΚΕ (αναπληρωτής ο κ. Δημήτρης Καλτσώνης) και ο κ. Φώτης Κουβέλης από τον Συνασπισμό (αναπληρωτής ο κ. Σωτήρης Σιώκος). Μέχρι τον Απρίλιο του 2000 συμμετείχε στην ΕΕΔΑ και ο υποδειχθείς από το ΔΗΚΚΙ κ. Ηλίας Νικολόπουλος (αναπληρωτής ο κ. Παναγιώτης Καλογεράτος).
- (ε) **Ένα Σύμβουλο της Επικρατείας και έναν Αρεοπαγίτη**. Πρόκειται για τον κ. Νικόλαο Σκλία (με αναπληρωτή τον κ. Εμμανουήλ Δαρζέντα ο οποίος διαδέχθηκε τον κ. Χρίστο Ράμμο από τον Ιούνιο του 2000) και τον κ. Δημήτριο Σουλτανιά (με αναπληρωτή τον κ. Δημήτριο Λινό).
- (στ) **Τον Συνήγορο του Πολίτη**, κ. Νικηφόρο Διαμαντούρο (με αναπληρωτή τον Βοηθό Συνήγορο του Πολίτη κ. Γιώργο Καμίνη).
- (ζ) **Ένα μέλος της Αρχής Προστασίας του Ατόμου από την Επεξεργασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα**. Αρχικά, η Αρχή εκπροσωπήθηκε από τον κ. Μιχάλη Σταθόπουλο (με αναπληρωτή τον κ. Νίκο Αλιβιζάτο). Από τον Απρίλιο του 2000 η Αρχή εκπροσωπείται από τον κ. Νίκο Αλιβιζάτο (με αναπληρωτή τον κ. Σωτήρη Λύτρα).
- (η) **Ένα μέλος του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης**. Αρχικά, το ΕΣΡ εκπροσωπούσε ο κ. Παύλος Σούρλας (με αναπληρωτή τον κ. Αντώνη Μανιτάκη). Από τα τέλη Ιανουαρίου 2000 το ΕΣΡ εκπροσωπεί ο κ. Βασίλειος Λαμπρίδης (με αναπληρωτή τον κ. Σπυρίδωνα Φλογαίτη).
- (θ) **Ένα μέλος της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής**, προερχόμενο από τις επιστήμες της Βιολογίας, της Γενετικής ή της Ιατρικής. Η Επιτροπή εκπροσωπείται από τον κ. Γιώργο Μανιάτη (με αναπληρωτή τον κ. Κωνσταντίνο Κριμπά).

- (ι) **Δύο πρόσωπα εγνωσμένου κύρους με ειδικές γνώσεις σε θέματα προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου** που ορίζει ο Πρωθυπουργός. Τα πρόσωπα αυτά είναι ο κ. *Περικλής Πάγκαλος* και η κα *Άννα Φραγκουδάκη*.
- (ια) **Ανά έναν εκπρόσωπο των Υπουργείων Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Δικαιοσύνης, Δημόσιας Τάξης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.** Κατά το 2000, εκπρόσωποι ήταν: οι κες *Αγγελική Μανίτη* και *Θάλεια Φωτεινοπούλου-Κατσιώτη* (αναπλ.) από το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ο κ. *Στέλιος Περράκης* από το Υπουργείο Εξωτερικών (μέχρι τον Απρίλιο του 2000 εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών ήταν ο κ. *Χαράλαμπος Παμπούκης* με αναπληρωτή τον κ. *Στέλιο Περράκη*), οι κκ. *Χαράλαμπος Παπαχαραλάμπος* και *Μιχάλης Αυγουστιανάκης* (αναπλ.) από το Υπουργείο Δικαιοσύνης (ο κ. *Μ. Αυγουστιανάκης* διαδέχθηκε τον Οκτώβριο του 2000 τον κ. *Παναγιώτη Γιαννακόπουλο*), οι κκ. *Βασίλειος Κωνσταντινίδης* και *Αχιλλέας Λάγιος* (αναπλ.) από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, οι κκ. *Δημήτρης Χαλκιώτης* και *Δημήτρης Παπαϊωάννου* (αναπλ.) από το Υπουργείο Παιδείας, οι κες *Μαρία Λαΐου* και *Ευδοκία Χρυσάνθου* (αναπλ.) από το Υπουργείο Εργασίας και οι κκ. *Νίκος Αθανασάκης* και *Γεώργιος Χαρτοκάλλης* (αναπλ.) από το Υπουργείο Τύπου και ΜΜΕ.
- (ιβ) **Τρεις καθηγητές ή αναπληρωτές καθηγητές του Δημοσίου Δικαίου ή του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου** οι οποίοι κληρώνονται από την ΕΕΔΑ κατά την πρώτη μετά τη συγκρότησή της συνεδρίαση από τα εξής Τμήματα των ΑΕΙ της χώρας: (α) Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, (β) Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, (γ) Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Θράκης, (δ) Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, (ε) Γενικό Τμήμα Δικαίου του Παντείου Πανεπιστημίου, (στ) Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Παντείου Πανεπιστημίου. Έπειτα από κλήρωση, στην ΕΕΔΑ συμμετέχουν οι ακόλουθοι τρεις πανεπιστημιακοί καθηγητές, από αντίστοιχα Πανεπιστημιακά Τμήματα της χώρας: η κα *Χαριτίνη Δίπλα* με αναπληρωτή της τον κ. *Χαράλαμφο Χρυσανθάκη* (Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών), ο κ. *Αντώνης Μανιτάκης* με αναπληρώτρια του την κα *Καλλιόπη Κούφα* (Τμήμα Νομικής ΑΠΘ) και ο κ. *Κωνσταντίνος Ρέμελης* (Τμήμα Νομικής ΔΠΘ).

(ιγ) Ένας εκπρόσωπος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Κατά το 2000 συμμετείχε ο κ. Αριστείδης Οικονομίδης (με αναπληρωτή τον κ. Ιωάννη Αδαμόπουλο).

Από το σύνολο των 55 τακτικών και αναπληρωματικών μελών της Εθνικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου τα 13 μέλη είναι γυναίκες (ποσοστό περίπου 25%).

Τα ανωτέρω Μέλη της ΕΕΔΑ ορίστηκαν από τους φορείς τους και διορίστηκαν με Απόφαση του Πρωθυπουργού (Υ 472, 30.09.1999, ΦΕΚ Β' 1833, όπως τροποποιήθηκε με την Υ 21, 18.01.2000, ΦΕΚ Β' 24).

3. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

3.1 Η ΕΕΔΑ συγκροτήθηκε σε σώμα την 10η Ιανουαρίου 2000. Το Προεδρείο της ΕΕΔΑ αποτελείται από τα ακόλουθα μέλη: κα Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Πρόεδρο, κ. Περικλή Πάγκαλο, Α' Αντιπρόεδρο και κ. Νίκο Φραγκάκη, Β' Αντιπρόεδρο, που εκλέχθηκαν από τα μέλη της Επιτροπής.

Η λειτουργία της ΕΕΔΑ διέπεται από τον Κανονισμό της ο οποίος δημοσιεύτηκε με Απόφαση του Πρωθυπουργού κατ' εφαρμογή του άρθρου 4 παρ.7 του ιδρυτικού νόμου (απόφαση Υ 138, 06.04.2000, ΦΕΚ Β' 475, «Έκδοση Κανονισμού της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου»).

3.2 Σύμφωνα με τον Κανονισμό έχουν συσταθεί και λειτουργούν τα παρακάτω Τμήματα:

- (α) Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων. Προεδρεύων και αν. Προεδρεύων το 2000 ήταν οι κκ. Δημήτριος Σουλτανιάς και Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος αντίστοιχα.
- (β) Κοινωνικών, Οικονομικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων. Προεδρεύων και αν. Προεδρεύων το 2000 ήταν οι κκ. Νίκος Φραγκάκης και Φίλιππος Σπυρόπουλος αντίστοιχα.
- (γ) Εφαρμογής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στους Αλλοδαπούς. Προεδρεύουσα και αν. Προεδρεύων το 2000 ήταν οι κα Ισμήνη Σακελλαροπούλου και κ. Κώστας Τρικκαίος αντίστοιχα.
- (δ) Προώθησης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, ΜΜΕ, εκπαίδευση και άλλα μέσα). Προεδρεύουσα το 2000 ήταν η κα Άννα Φραγκουδάκη.
- (ε) Διεθνούς Επικοινωνίας και Συνεργασίας (επιθεώρηση εκθέσεων υπουργείων κατ' εφαρμογή συμβατικών υποχρεώσεων της Ελλάδας,

ανταλλαγή πληροφόρησης και επικοινωνία με διεθνείς οργανισμούς, οργανώσεις κλπ). Προεδρεύων και αν. Προεδρεύουσα το 2000 ήταν οι κ. Περικλής Πάγκαλος και κα Χαριτίνη Δίπλα αντίστοιχα.

Η ΕΕΔΑ επικουρείται από την 15η Νοεμβρίου 2000 από δύο Επιστημονικούς Συνεργάτες που προσλήφθηκαν, σύμφωνα με τον ιδρυτικό Νόμο, ύστερα από επιλογή που ακολούθησε δημόσια πρόσκληση της ΕΕΔΑ για υποβολή υποψηφιοτήτων: κ. Γιάννη Κτιστάκι, DEA Πολιτικών Επιστημών (Πανεπιστήμιο Στρασβούργου), Master of Laws (Πανεπιστήμιο Βρυξελλών) και κ. Νικόλαο Σιταρόπουλο, Διδάκτορα Νομικής (Πανεπιστήμιο Λονδίνου, University College London), Master of Laws (Πανεπιστήμιο Έσσεξ).

3.3 Οι συνεδριάσεις της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ πραγματοποιούνται έως σήμερα σε αίθουσα του Υπουργείου Εξωτερικών (Βασ. Σοφίας 1). Οι συνεδριάσεις των Τμημάτων πραγματοποιούνται σε αίθουσα του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Λυκαβηττού 1Γ). Οι δύο Επιστημονικοί Συνεργάτες της ΕΕΔΑ φιλοξενούνταν μέχρι 9.2.2001 στο Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Έκτοτε φιλοξενούνται στο Μέγαρο Σταθάτου (Ηροδότου 1), μέχρι να ευρεθεί η μόνιμη στέγη της ΕΕΔΑ.

4. ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Η μη επίλυση στοιχειωδών οργανωτικών θεμάτων της ΕΕΔΑ καθιστά δυσχερή τη λειτουργία της:

4.1 Η ΕΕΔΑ δεν έχει ακόμη αποκτήσει μόνιμη στέγη. Η λειτουργία της ως 9.2.2000 εξασφαλίστηκε από τη φιλοξενία του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Λυκαβηττού 1Γ), το οποίο έθεσε στη διάθεση του εκτελούντος χρέη γραμματέα από την αρχή της λειτουργίας της κ. Γιάννη Κτιστάκι χώρο και τον απαραίτητο εξοπλισμό. Επίσης, στα γραφεία του ΙΜΔΑ στεγάζονται από τον Ιανουάριο του 2000 ως τώρα όλα τα Τμήματα της ΕΕΔΑ.

Το γεγονός ότι η ΕΕΔΑ δεν έχει μόνιμη στέγη αποτελεί σοβαρή τροχοπέδη για την στελέχωση της Γραμματείας (που κατά το νόμο θα πρέπει να αποτελείται από τέσσερα άτομα και ως τώρα δεν έχει κανένα) και την ομαλή λειτουργία της Επιτροπής, έστω και υπό την σημερινή πρακτική γραμματειακής συνδρομής από τους Επιστημονικούς Συνεργάτες.

4.2 Δεν έχει ακόμη εκδοθεί το προβλεπόμενο από το άρθρο 8 παρ.2 του ιδρυτικού νόμου της ΕΕΔΑ Προεδρικό Διάταγμα (με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Οικονομικών και Δικαιοσύνης) για τη ρύθμιση όλων των υπηρεσιακών ζητημάτων σχετικά με τη στελέχωση της Γραμματείας. Το αποτέλεσμα είναι ότι δεν υπάρχει ούτε το υλικό ούτε το νομικό εκείνο πλαίσιο που θα επέτρεπε την στελέχωση της Γραμματείας.

4.3 Η ΕΕΔΑ δεν έχει δικό της –ξεχωριστό– προϋπολογισμό. Αυτό είναι σύμφωνο με το νόμο 2667/98 (άρθρο 1 εδάφιο 2). Ωστόσο η απλή καθημερινή διεκπεραίωση της αλληλογραφίας ή τα μικροέξοδα εκτύπωσης χαρτιών μέσω των υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας του Υπουργικού Συμβουλίου στο κτίριο της Βουλής δεν είναι καθόλου πρακτική λύση. Έχει προταθεί η πίστωση στην Πρόεδρο της ΕΕΔΑ ενός ποσού ύψους λίγων εκατομμυρίων δραχμών για την κάλυψη των καθημερινών εξόδων και η απόδοση λογαριασμού (μαζί με τις απαραίτητες αποδείξεις των δαπανών) κάθε τρίμηνο ή εξάμηνο στις οικονομικές υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας του Υπουργικού Συμβουλίου. Σημειώνεται πάντως ότι η ύπαρξη πλήρους αυτονομίας στη λειτουργία –συμπεριλαμβανομένης και της οικονομικής αυτοτέλειας– των Εθνικών Επιτροπών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου είναι μία εκ των βασικών προϋποθέσεων που έχουν καθορίσει ο ΟΗΕ και το Συμβούλιο της Ευρώπης στις σχετικές Συστάσεις τους.

4.4 Σοβαρό είναι το θέμα της κάλυψης δαπανών μετακίνησης των τακτικών και αναπληρωματικών μελών της ΕΕΔΑ που διαμένουν εκτός Αθηνών (όπως οι εκπρόσωποι των Νομικών Σχολών Θεσσαλονίκης και Θράκης και η αν. εκπρόσωπος της Διεθνούς Αμνηστίας) για να μετέχουν στις συνεδριάσεις της ΕΕΔΑ. Το σημερινό νομοθετικό πλαίσιο δεν επιτρέπει την κάλυψη δαπανών μετακίνησης προς την έδρα της ΕΕΔΑ παρά μόνο εκτός της έδρας της. Έχει προταθεί η συμπλήρωση του άρθρου 2 του ιδρυτικού νόμου 2667/98 (ΦΕΚ Α 281) ως ακολούθως: Στο άρθρο 2 του νόμου 2667/98 προστίθεται παράγραφος υπ' αριθμ. 9 που έχει ως εξής: «Στα μέλη της Επιτροπής που διαμένουν εκτός Αθηνών καταβάλλονται δαπάνες κίνησης για κάθε προσέλευσή τους σε συνεδρίαση της Επιτροπής ή Τμήματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 2685/1999 (ΦΕΚ Α 35)».

4.5 Δεδομένου ότι σύμφωνα με τον Κανονισμό της ΕΕΔΑ έχουν συσταθεί πέντε Τμήματα –τα οποία λειτουργούν κανονικά και προπαρασκευάζουν τα θέματα για την Ολομέλεια– και ότι υπάρχει εύλογη αδυναμία των μελών

τους να παράγουν καθημερινά ερευνητική εργασία, καθίσταται αναγκαία η αύξηση από δύο σε πέντε των Επιστημονικών Συνεργατών για να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά η Επιτροπή στην αποστολή της.

5. ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ.1 του ιδρυτικού νόμου 2667/98, στο τέλος κάθε έτους τα Υπουργεία που μετέχουν με εκπρόσωπό τους στην ΕΕΔΑ καταθέτουν έκθεση με τις παρατηρήσεις τους για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στον τομέα ευθύνη τους. Για το έτος 2000, τα Υπουργεία Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Δικαιοσύνης, Δημόσιας Τάξης και Εξωτερικών κατέθεσαν παρόμοια έκθεση.

Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

**ΟΠΩΣ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΑΠΟ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ**

Για τις ανάγκες του προγραμματισμού των εργασιών της για το 2000, πρώτο έτος της λειτουργίας της, η ΕΕΔΑ κατέγραψε όλο εκείνο το υλικό για τα εκκρεμή ζητήματα δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ελλάδα που προέρχεται από διεθνείς οργανισμούς και διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις. Πρόκειται για πλούσιο υλικό το οποίο κατανέμεται ως εξής (ενημερωμένο μέχρι 31-12-00):

Ζητήματα αποτελεσματικότητας της ελληνικής δικαιοσύνης

Το *Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου* έχει καταδικάσει την Ελλάδα συνολικά σε τριάντα υποθέσεις με αντικείμενο τις δυσκολίες πρόσβασης σε δικαστήριο, την επέμβαση του έλληνα νομοθέτη σε εκκρεμείς δίκες, τις δυσκολίες εκτέλεσης των αποφάσεων των ελληνικών δικαστηρίων και τη μακρά διάρκεια των δικών ενώπιον της ελληνικής δικαιοσύνης.

Ζητήματα θρησκευτικής ελευθερίας

Το *Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου* έχει καταδικάσει την Ελλάδα σε συνολικά εννέα υποθέσεις με αντικείμενο δραστηριότητα των μουσουλμάνων θρησκευτικών λειτουργών, την εφαρμογή των ποινικών διατάξεων για τον προσηλυτισμό και των διατάξεων για τη λειτουργία των ευκτηρίων οίκων, τη νομική προσωπικότητα των θρησκευτικών κοινοτήτων και την προστασία της περιουσίας τους και, τέλος, το δικαστικό έλεγχο των κατευθύνσεων της εκπαίδευσης μαθητών των οποίων οι θρησκευτικές πεποιθήσεις διαφέρουν από εκείνες της πλειονότητας.

Τα παραπάνω ζητήματα επιβεβαιώνεται και η έκθεση του Ειδικού Εισηγητή της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ΟΗΕ (A. Amor) στο πλαίσιο της εφαρμογής της *Διακήρυξης για την εξάλειψη κάθε μορφής μισαλλοδοξίας και διάκρισης λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων* (1996).

Σχετική μνεία κάνουν οι Εκθέσεις για την Ελλάδα της *Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας* του Συμβουλίου της Ευρώπης (1997 και 2000) και οι εκθέσεις της οργάνωσης *Human Rights Watch* (1998-2000) και της *Διεθνούς Αμνηστίας* (1997-1999).

Ζητήματα αντιρρησιών συνείδησης

Το *Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου* έχει καταδικάσει την Ελλάδα σε τρεις υποθέσεις με αντικείμενο την παράνομη κράτηση από στρατιωτικές αρχές των αντιρρησιών συνείδησης και τις συνακόλουθες δυσκολίες στη μετέπειτα επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Οι εκθέσεις της *Διεθνούς Αμνηστίας* εγείρουν τα τελευταία τρία χρόνια το ζήτημα των αντιρρησιών συνείδησης επισημαίνοντας αδύνατα σημεία του νόμου 2510/97.

Ζητήματα συνθηκών κράτησης

Η έκθεση για την Ελλάδα της *Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων* του Συμβουλίου της Ευρώπης (1993) επισημαίνει περιπτώσεις κακομεταχείρισης κρατουμένων, κακών συνθηκών κράτησης και άκρως προβληματικών υποδομών διαβίωσης των κρατουμένων και των φυλακισμένων.

Περιπτώσεις κακομεταχείρισης, κυρίως τσιγγάνων πολιτών από αστυνομικά όργανα, αναφέρουν και οι εκθέσεις της οργάνωσης *Human Rights Watch* (1998-2000) και της *Διεθνούς Αμνηστίας* (1997-1999).

Ζητήματα ισότητας των δύο φύλων

Στην έκθεσή της για την Ελλάδα (1999) η *Επιτροπή για την εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων σε βάρος των γυναικών* σημειώνει την ανησυχία της για τα φαινόμενα βίας σε βάρος των γυναικών, για τη σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών, ιδίως αλλοδαπών, για τη σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο της εργασίας, για την έλλειψη επαρκούς νομικής προστασίας των γυναικών σε περιπτώσεις βιασμού και για το υψηλό σχετικά ποσοστό αναλφαριθμισμού των γυναικών.

Ζητήματα μειονοτήτων

Ο *Ύπατος Αρμοστής του ΟΑΣΕ για τις εθνικές μειονότητες* (M. van der Stoep) επισημαίνει (Αύγουστος 1999) την έκταση των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η Ελλάδα στο πλαίσιο του ΟΑΣΕ, ιδίως για την απαγόρευση διακρίσεων σε βάρος των ατόμων που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες οι οποίες δεν έχουν αναγνωρισθεί από το ελληνικό κράτος.

Στο ίδιο πνεύμα κινείται και η απόφαση του *Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου* στην υπόθεση *Σιδηρόπουλος* (1998).

Οι Εκθέσεις της *Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας* (1997 και 2000) παρακινούν –μεταξύ των άλλων– την Ελλάδα να εξετάσει την υπογραφή ή την επικύρωση των συμβατικών κειμένων του Συμβουλίου της Ευρώπης και της ΟΥΝΕΣΚΟ που αφορούν μειονότητες και εξάλειψη διακρίσεων.

Οι εκθέσεις της *Διεθνούς Αμνηστίας* (1997-1999) και της οργάνωσης

Human Rights Watch (1998-2000) δίνουν μεγάλη έμφαση στις διώξεις από τις ελληνικές αρχές ατόμων που δηλώνουν ότι ανήκουν σε μειονότητες.

Οι προηγούμενες διαπιστώσεις των διεθνών οργανισμών –στους οποίους μετέχει ισότιμα με άλλα κράτη η Ελλάδα– αλλά και των διεθνών μη κυβερνητικών οργανώσεων χρήζουν, ασφαλώς, εξέτασης προκειμένου να διαπιστωθεί η πλήρης βασιμότητα τους. Προς την κατεύθυνση αυτή, άλλωστε, κινείται η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, παρά την ανολοκλήρωτη ακόμη οργανωτική της δομή και την ανύπαρκτη γραμματειακή της στελέχωση.

Ωστόσο, οι διαπιστώσεις, κυρίως των διεθνών οργανισμών, σκόπιμο είναι να εκλαμβάνονται από τη Διοίκηση ως πρόκληση για συνεχή επαλήθευσή τους και βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και όχι ως υπονόμηση της χώρας. Κατ' αρχήν, η επίσημη ελληνική ανταπόκριση (Υπουργεία, Δημόσιες Υπηρεσίες, Δικαστικά όργανα) στις γραπτές παρατηρήσεις των διαφόρων οργάνων πρέπει να είναι όχι απλώς εμπρόθεσμη αλλά ταχύτατη και να μην εξαντλείται σε κοινοτυπίες ή σε υπερβολικές υποσχέσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2000 η Ελλάδα είχε καθυστερήσει να αποστείλει επισήμως προς τις υπηρεσίες του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών τις τακτικές Εκθέσεις της στο πλαίσιο των σημαντικότερων Συμβάσεων (Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και Διεθνής Σύμβαση για την εξάλειψη των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών). Οι δε επίσημες ελληνικές απαντήσεις θα πρέπει, πριν αποσταλούν στο εξωτερικό, να έρχονται σε γνώση της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου [(άρθρο 1 παρ.6 (ε) του ιδρυτικού νόμου 2667/98 της ΕΕΔΑ]. Μέσα στο 2000, κανένα Υπουργείο δεν ζήτησε από την ΕΕΔΑ να εκφέρει τη γνώμη της για παρόμοια κείμενα.

Εκτός της τυπικής ανταπόκρισης, η ουσιαστική ανταπόκριση στις διεθνείς παρατηρήσεις είναι ταυτόχρονα πολύπλοκο και κάποτε, όμως, απλό ζήτημα. Πολύπλοκο, γιατί απαιτεί συχνά σοβαρές διεργασίες στην ελληνική κοινωνία (π.χ. η παρουσία των μεταναστών στη χώρα, οι σχέσεις κράτους-εκκλησίας) που δεν μπορούν να προωθηθούν παρά μόνο με τη σύμφωνη γνώμη και δράση πολλών παραγόντων. Κάποτε, όμως, απλό ζήτημα, γιατί συχνά οι διεθνείς οργανισμοί επιμένουν σε προβλήματα που όλοι οι υπηρεσιακοί παράγοντες έχουν διαπιστώσει (π.χ. η διάρκεια απονομής της δικαιοσύνης ή οι συνθήκες κράτησης) αλλά καθυστερεί ανεπίτρεπτα η επίλυσή τους.

Σε κάθε περίπτωση, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου δεν κατανοεί την στάση των κρατικών αρχών να υποβαθμίζουν τις Εκθέσεις αυτής. Η Ελλάδα αυτοβούλως έθεσε τον εαυτό της υπό την δικαιοδοσία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ή υπό την εποπτεία άλλων διεθνών οργάνων ελέγχου. Ο λόγος της επιλογής αυτής ήταν και παραμένει μέχρι σήμερα σταθερός. Πρόκειται για την βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου στη χώρα μας.

Ο ίδιος στόχος ενέπνευσε και το σύνολο των εργασιών της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου το 2000, πρώτο έτος της λειτουργίας της.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

**ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ

1. Οι συνεδριάσεις της Ολομέλειας

- Η Ολομέλεια της ΕΕΔΑ συνήλθε επτά φορές το 2000 στις ακόλουθες ημερομηνίες: 10 Ιανουαρίου, 1 Μαρτίου, 21 Απριλίου, 13 Ιουλίου, 28 Σεπτεμβρίου, 8 Νοεμβρίου και 7 Δεκεμβρίου.
- Στην συνεδρίαση της 10ης Ιανουαρίου εκλέχθηκε το Προεδρείο της ΕΕΔΑ.
- Στην συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου συζητήθηκε το σχέδιο Κανονισμού της ΕΕΔΑ και ο προγραμματισμός των εργασιών για το 2000.
- Στη συνεδρίαση της 21ης Απριλίου επισημοποιήθηκε ο κατάλογος θεμάτων που θα απασχολήσουν την ΕΕΔΑ το έτος 2000 και κατανεμήθηκαν στα Τμήματα.
- Στη συνεδρίαση της 13ης Ιουλίου συζητήθηκε το επίκαιρο ζήτημα της αναγραφής του θρησκειώματος στα δελτία ταυτότητας.
- Στη συνεδρίαση της 28ης Σεπτεμβρίου συζητήθηκε το νομοσχέδιο του Υπουργείου Εσωτερικών για τη μετανάστευση (χωρίς να ολοκληρωθεί), το ζήτημα της εκπαίδευσης στα Δικαιώματα του Ανθρώπου και η επικύρωση από την Ελλάδα διεθνών συμβατικών κειμένων για το ανθρωπιστικό δίκαιο.
- Στη συνεδρίαση της 8ης Νοεμβρίου ολοκληρώθηκε η συζήτηση για το νομοσχέδιο του Υπουργείου Εσωτερικών για τη μετανάστευση.
- Τέλος, στην συνεδρίαση της 7ης Δεκεμβρίου συζητήθηκε το θέμα της επικύρωσης του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και το θέμα της αποτέφρωσης των νεκρών.

2. Τα ζητήματα προβληματισμού και οι σχετικές προτάσεις

2.1 Η αναγραφή του θρησκειύματος στο δελτίο ταυτότητας

(Ολομέλεια, 13-7-2000)

Η ΕΕΔΑ έκρινε ότι είναι αποκλειστικό έργο της Πολιτείας ο καθορισμός στοιχείων βάσει των οποίων οι διάφορες δημόσιες αρχές θα αναγνωρίζουν την ταυτότητα των πολιτών. Θεωρεί επίσης ότι τόσο η υποχρεωτική όσο και η προαιρετική αναγραφή του θρησκειύματος στις ταυτότητες είναι αντισυνταγματική (άρθρο 5 παρ.1 και 2, άρθρο 13 του Συντάγματος) και αντίθετη στην ελληνική νομοθεσία (νόμος 2472/1997) και στις διεθνείς υποχρεώσεις της Ελλάδας [Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα (που κυρώθηκε με το νόμο 2068/1992), Οδηγία 95/46 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, άρθρα 18, 26 και 27 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (που κυρώθηκε με το νόμο 2462/1997), άρθρα 9 και 14 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (που κυρώθηκε με το Ν.Δ. 53/1974), άρθρο 18 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1948) και Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη κάθε μορφής μισαλλοδοξίας και διάκρισης λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων (1981)].

Η ΕΕΔΑ εξέδωσε την 20η Ιουλίου 2000 Δελτίο Τύπου με την γνώμη της για το ζήτημα (βλ. παρακάτω *Κείμενο αρ.4*).

2.2 Το νομοσχέδιο του Υπουργείου Εσωτερικών για τη μετανάστευση

(Ολομέλεια, 28-9-2000 και 8-11-2000)

Η ΕΕΔΑ έκρινε ότι η προσπάθεια προώθησης ενός νέου, σύγχρονου και προ πάντων ρεαλιστικού νομοθετικού πλαισίου για τη μετανάστευση στην Ελλάδα αποτελεί αναμφισβήτητα μία θετική εξέλιξη, παρά τη σχετική καθυστέρηση προώθησής του. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η ανάληψη της χάραξης και εφαρμογής της μεταναστευτικής πολιτικής από το Υπουργείο Εσωτερικών, σε συνεργασία με τα συναρμόδια υπουργεία, σύμφωνα με το πρότυπο των υπόλοιπων Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και η ύπαρξη ειδικής νομοθετικής μέριμνας για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών.

Το νομοσχέδιο όμως του Υπουργείου Εσωτερικών για τη μετανάστευση συνιστά, κατά την ΕΕΔΑ, ένα νομικό κείμενο πολλά σημεία του οποίου υπολείπονται των προτύπων του σύγχρονου διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου, όπως, για παράδειγμα, η διάταξη με την οποία επιχειρείται ο περιορισμός της απόλαυσης των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων μόνο στους αλλοδαπούς που διαμένουν νόμιμα στην ελληνική επικράτεια.

Η ΕΕΔΑ πιστεύει επίσης ότι η δημιουργία και θέση σε λειτουργία ενός αποτελεσματικού μεταναστευτικού σχεδιασμού έχει άμεση ανάγκη της διαρκούς συνεργασίας και ανταλλαγής γνώσης μεταξύ του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργείου και όλων των υπόλοιπων εμπλεκόμενων Δημοσίων Υπηρεσιών αλλά και κοινωνικών φορέων (συμπεριλαμβανομένων ελληνικών και διεθνών Μη Κυβερνητικών και Διακυβερνητικών Οργανώσεων που δρουν στην Ελλάδα). Η ΕΕΔΑ φρονεί ότι η ελληνική μεταναστευτική πολιτική και πράξη πρέπει να είναι βασισμένη σε εξειδικευμένη επιστημονική έρευνα (σχετικός ερευνητικός φορέας σκόπιμο θα ήταν να δημιουργηθεί σύντομα στο Υπουργείο Εσωτερικών) και να είναι απόλυτα διαυγείς οι στόχοι της. Μένοντας σταθερά προσηλωμένη στις θεμελιώδεις αρχές δικαίου ενός σύγχρονου ευρωπαϊκού Κράτους, η ελληνική μεταναστευτική πολιτική πρέπει πάντοτε να έχει ως γνώμονές της τις κοινωνικο-οικονομικές συγκυρίες και προ πάντων τις μακροπρόθεσμες ανάγκες και προοπτικές ανάπτυξης της Ελλάδας.

Η ΕΕΔΑ απέστειλε την 15η Νοεμβρίου 2000 τις γραπτές παρατηρήσεις της για το νομοσχέδιο με ημερομηνία Μαΐου 2000 και την 30η Δεκεμβρίου 2000 τις γραπτές παρατηρήσεις της για το νομοσχέδιο με ημερομηνία 6.12.2000 στον Πρωθυπουργό, στον Πρόεδρο της Βουλής, στην Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, στους Αρχηγούς και στους Κοινοβουλευτικούς Εκπροσώπους των κομμάτων και στην αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή της Βουλής. Μετά από πρόσκληση της αρμόδιας Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, η Πρόεδρος και ο Α΄ Αντιπρόεδρος της ΕΕΔΑ παραβρέθηκαν σε συνεδρίαση της για το εν λόγω νομοσχέδιο και ανέπτυξαν τις θέσεις της ΕΕΔΑ. Η παριστάμενη Υπουργός δήλωσε ότι για τη ρύθμιση των πολύπλευρων προβλημάτων που δημιουργεί η μετανάστευση θα συσταθεί από το Υπουργείο Εσωτερικών Ινστιτούτο Έρευνας της Μετανάστευσης (βλ. παρακάτω *Κείμενο αρ.5*).

2.3 Η εκπαίδευση στα Δικαιώματα του Ανθρώπου

(Ολομέλεια, 28-9-2000)

Η ΕΕΔΑ καθόρισε τρεις στόχους για το πρόγραμμα: την εκπαίδευση στα

Δικαιώματα του Ανθρώπου του γενικού πληθυσμού, την ένταξη της διδασκαλίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και την ειδικευμένη εκπαίδευση επιλεγμένων πληθυσμιακών ομάδων.

Για την υλοποίηση του προγράμματος εστάλησαν σχετικές επιστολές σε όλους τους αρμόδιους φορείς. (βλ. παρακάτω *Απολογισμό Δ΄ Τμήματος*).

2.4 Επικύρωση διεθνών συμβάσεων για το ανθρωπιστικό δίκαιο

(Ολομέλεια, 28-9-2000)

Η ΕΕΔΑ τονίζει τη σημασία της πλήρους εναρμόνισης της χώρας με τους διεθνείς συμβατικούς κανόνες κατά τη διάρκεια των ένοπλων συρράξεων. Πιο συγκεκριμένα η ΕΕΔΑ εστιάζει την προσοχή της στα ακόλουθα κείμενα:

- Στο Δεύτερο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση της Χάγης για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ενόπλων συρράξεων, το οποίο υιοθετήθηκε στο πλαίσιο της UNESCO στις 26 Μαρτίου 1999. Η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών τα οποία έχουν υπογράψει το Πρωτόκολλο.
- Στο Δεύτερο Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού της 16 Μαΐου 2000, το οποίο αναφέρεται στην εμπλοκή των παιδιών σε ένοπλες συρράξεις. Η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών τα οποία έχουν υπογράψει το Πρωτόκολλο

Για τη θέση της ΕΕΔΑ ενημερώθηκαν οι αρμόδιοι Υπουργοί Εξωτερικών και Δικαιοσύνης (βλ. παρακάτω *Απολογισμό Ε΄ Τμήματος*).

2.5 Επικύρωση Καταστατικού Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

(Ολομέλεια, 7-12-2000)

Η ΕΕΔΑ κρίνει ιδιαίτερα σημαντική την ταχεία επικύρωση από την Ελλάδα του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, λόγω της σπουδαιότητάς του για την διεθνή ειρήνη και την υποχρέωση τιμώρησης των παραβατών του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου.

Για την ανωτέρω θέση της ΕΕΔΑ ενημερώθηκαν οι αρμόδιοι Υπουργοί Εξωτερικών και Δικαιοσύνης. Ο Υπουργός Εξωτερικών ενημέρωσε την ΕΕΔΑ ότι η διαδικασία κύρωσης του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου έχει ήδη ξεκινήσει (βλ. παρακάτω *Απολογισμό Ε΄ Τμήματος*).

2.6 Η αποτέφρωση νεκρών

(Ολομέλεια, 7-12-2000)

Συνοπτικά, η ΕΕΔΑ συνιστά (α) την εισαγωγή της δυνατότητας αποτέφρωσης των νεκρών για όλους όσους πεθαίνουν στο ελληνικό έδαφος και επιλέγουν με την ελεύθερη βούλησή τους αυτή τη μεταχείριση του πτώματός τους, (β) χωρίς οποιαδήποτε διάκριση και (γ) τη ρύθμιση θεμάτων που συνδέονται με την εφαρμογή της αποτέφρωσης στην πράξη. Οι προτάσεις αυτές εξυπηρετούν την ουσιαστική προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που σχετίζονται με το θέμα. (δ) Σε περίπτωση που ο αποθανών δεν έχει εκφράσει καμιά ειδική επιλογή μεταξύ αποτέφρωσης και ταφής, οι οικείοι του (κατά σειρά προτεραιότητας σύζυγος, ενήλικα τέκνα, αδελφοί, όπως και για τη δωρεά οργάνων σώματος) θα μπορούν να επιλέξουν.

Για τη θέση της ΕΕΔΑ ενημερώθηκαν οι αρμόδιοι Υπουργοί Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Δικαιοσύνης (βλ. παρακάτω *Κείμενο αρ.6 και Απολογισμό Β΄ Τμήματος*).

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

Α΄ ΤΜΗΜΑ (ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ)

1. Μέλη του Α΄ Τμήματος της ΕΕΔΑ είναι οι κυρίες και κύριοι Δημήτριος Σουλτανιάς (Προεδρεύων), Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος (Αναπληρωτής του Προεδρεύοντος), Χαράλαμπος Παπαχαλαράμπος, Θεόδωρος Θεοδωρόπουλος, Κωστής Παπαϊωάννου, Χαράλαμπος Καλύβας, Αριστείδης Οικονομίδης, Αντώνης Μανιτάκης, Δημήτριος Λινός, Βασίλειος Λαμπρίδης, Καλλιόπη Κούφα και Σωτήριος Λύτρας (Μέλη). Υπεύθυνος Επιστημονικός Συνεργάτης του Α΄ Τμήματος είναι ο κ. Γιάννης Κτιστάκης.
2. Το Προεδρείο συγκάλεσε συνεδρίαση του Α΄ Τμήματος την 26.9.2000, την 23.10.2000 και την 7.12.2000.
3. Η Ολομέλεια παρέπεμψε στο Α΄ Τμήμα τα εξής ζητήματα: τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα θέματα θρησκευτικής ελευθερίας (ιδίως θέματα που θέτουν οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου), τα ζητήματα αντιρρησιών συνείδησης και τα προβλήματα συνθηκών κράτησης, καταδίκων και υποδίκων, ημεδαπών και αλλοδαπών.
4. Σχετικά με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, συγκροτήθηκε ομάδα εργασίας από μέλη των Τμημάτων Α΄, Β΄ και Ε΄ η οποία, με βάση την μέχρι τότε πρόοδο των διαπραγματεύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, συνέταξε σχέδιο προτάσεων τις οποίες και υπέβαλε προς την Ολομέλεια και τελικά απεστάλησαν στο αρμόδιο για τη σύνταξη του σχεδίου όργανο (Convention). Σημειώνεται ότι από τις ανωτέρω προτάσεις, οι υπ' αριθμόν 1 (ουσιαστική ισότητα των δύο φύλων), 2 (απαγόρευση κάθε συναλλαγής που αφορά το ανθρώπινο σώμα), 4 (κατάργηση θανατικής ποινής) και 5 (ενίσχυση των κοινωνικών δικαιωμάτων) αντικατροπτρίζονται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, όπως αυτός υιοθετήθηκε τελικά στη Διάσκεψη της Νίκαιας.
5. Σχετικά με τα ζητήματα θρησκευτικής ελευθερίας συζητήθηκαν συνολικά τρεις εισηγήσεις του κ. Λ.-Α. Σισιλιάνου (με τη συνδρομή του κ. Γ. Κτιστάκι). Η πρώτη ήταν προκαταρκτική εισήγηση για τα ζητήματα θρησκευτικής ελευθερίας, που απορρέουν ιδίως από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η δεύτερη περιλάμβανε προτάσεις και λύσεις, υπό το φως των δικαιωμάτων του ανθρώπου, για τα σοβαρά ζητήματα θρησκευτικής ελευθερίας που είχαν επισημανθεί από την πρώτη εισήγηση. Τέλος, η τρίτη εισήγηση, η οποία

εκκρεμεί για συζήτηση στην Ολομέλεια, περιλαμβάνει περιγραφή των ζητημάτων θρησκευτικής ελευθερίας και συγκεκριμένες προτάσεις νομοθετικών τροποποιήσεων στα ακόλουθα θέματα: προσηλυτισμό, ίδρυση και λειτουργία ναών και ευκτήριων οίκων, μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης, απαγόρευση διακρίσεων σε βάρος των θρησκευτικών κοινοτήτων.

6. Για το θέμα των αντιρρησιών συνείδησης, συζητήθηκε σχετική εισήγηση του κ. Κ. Παπαϊωάννου η οποία ελάμβανε, εκτός των άλλων, υπόψη την σχετική ειδική Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη. Με την επιφύλαξη της εξέλιξης των συζητήσεων στην Αναθεωρητική Βουλή για τη συμπλήρωση σχετικής ερμηνευτικής δήλωσης στο άρθρο 4 παρ.6 του Συντάγματος, η εισήγηση του κ. Κ. Παπαϊωάννου θα συζητηθεί σύντομα στην Ολομέλεια της Εθνικής Επιτροπής.
7. Σχετικά με τις συνθήκες κράτησης, βάση της συζήτησης υπήρξαν οι Εκθέσεις για την Ελλάδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων, ιδίως η Έκθεση του 2000. Διατυπώθηκε μάλιστα αίτημα προς τα αρμόδια Υπουργεία Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως για την γνωστοποίηση προς την Εθνική Επιτροπή των απαντήσεων τους στις παρατηρήσεις που διατύπωσε η εν λόγω Επιτροπή. Συγχρόνως, επειδή οι συνθήκες κράτησης αφορούν και τους αλλοδαπούς, το Α΄ Τμήμα συνεργάστηκε με το συναρμόδιο Γ΄ Τμήμα. Η συνολική πάντως εξέταση του θέματος παραπέμφθηκε για τις αρχές του 2001, δεδομένου ότι οι απαντήσεις των παραπάνω Υπουργείων δεν είχαν κοινοποιηθεί στην Εθνική Επιτροπή εντός του 2000.

Β΄ ΤΜΗΜΑ (ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ)

1. Μέλη του Β΄ Τμήματος της ΕΕΔΑ το 2000 ήταν οι εξής: οι κυρίες και οι κύριοι Νίκος Φραγκάκης (Προεδρεύων), Φίλιππος Σπυρόπουλος (Αναπληρωτής Προεδρεύοντας), Αγγελική Μανίτη, Θεόδωρος Θεοδωρόπουλος, Φώτης Κουβέλης, Κωνσταντίνος Κριμπάς, Θάλεια Φωτεινοπούλου, Γιάννης Σουριαδάκης, Τζούλια Ηλιοπούλου-Στράγγα, Ξενοφών Κοντιάδης (Μέλη). Υπεύθυνοι Επιστημονικοί Συνεργάτες του Β΄ Τμήματος για το 2000 ήταν οι κκ. Γιάννης Κτιστάκης και Νικόλαος Σιταρόπουλος.
2. Το Β΄ Τμήμα συνεδρίασε την 11.5.2000 και την 25.9.2000, ενώ κατά τον Δεκέμβριο 2000 επεξεργάστηκε με γραπτή επικοινωνία των μελών του το θέμα που αναφέρεται παρακάτω (σημείο 7).
3. Κατά την πρώτη Συνεδρίαση της 11.5.2000 το Β΄ Τμήμα μελέτησε και συζήτησε το «Υλικό της ΕΕΔΑ σχετικό με ζητήματα δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ελλάδα» το οποίο είχαν επιμεληθεί οι κκ. Λ.-Α. Σισιλιάνος και Γ. Κτιστάκης. Τα μέλη του Τμήματος εξέφρασαν την ιδιαίτερη ανησυχία τους για τη δυνατότητα διεκπεραίωσης του έργου του Τμήματος κυρίως λόγω της έλλειψης Επιστημονικών Συνεργατών για τη μελέτη, επεξεργασία και προώθηση του έργου του. Το Τμήμα επικεντρώθηκε στο ζήτημα της προστασίας των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και ειδικότερα του ορισμού εργασίας της έννοιας «ευάλωτη κοινωνική ομάδα». Το Τμήμα έκανε αποδεκτό τον ορισμό εργασίας του κ. Φ. Σπυρόπουλου σύμφωνα με τον οποίο ως μειονότητα μπορεί να οριστεί κάθε ομάδα ατόμων που εξαιτίας ενός κοινού χαρακτηριστικού αποτελεί θύμα κοινών διακρίσεων. Το Β΄ Τμήμα στην ίδια συνεδρίαση αποφάσισε να ασχοληθεί με τα εξής θέματα τον υπόλοιπο χρόνο: (α) περιβάλλον και ιδιοκτησία, (β) θρησκευτική εκπαίδευση, (γ) αποτέφρωση των νεκρών, (δ) διακρίσεις εις βάρος των μειονοτήτων σε θέματα οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων.
4. Κατά τη δεύτερη συνεδρίαση της 25.9.2000 το Β΄ Τμήμα ασχολήθηκε κατ' αρχάς με τις κοινοτικές πρωτοβουλίες σύμφωνα με το άρθρο 13 ΣυνθΕΚ για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης και την υλοποίησή τους στην Ελλάδα. Ο κ. Σ. Περράκης παρουσίασε ανάλυση του περιεχομένου της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ της 29ης Ιουνίου 2000 περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής τους. Το Τμήμα αποφάσισε να προτείνει στην

- Ολομέλεια την ανάληψη από τους εκπροσώπους των Υπουργείων και των άλλων δημοσίων φορέων της ευθύνης συλλογής στοιχείων για τις νομοθετικές διατάξεις που θα πρέπει να καταργηθούν ή να τροποποιηθούν στα πλαίσια ενσωμάτωσης και εφαρμογής της ανωτέρω Οδηγίας.
5. Στην ίδια συνεδρίαση το Β΄ Τμήμα ασχολήθηκε με το θέμα της αποτέφρωσης των νεκρών προσώπων. Σχετική εισήγηση έκανε ο κ. Φ. Σπυρόπουλος. Ο ίδιος κατέληξε επισημαίνοντας την ανάγκη τροποποίησης του σχετικού νομικού πλαισίου (ΑΝ 445/1968 και ΑΝ 582/1968) και την θεσμοθέτηση δικαιώματος επιλογής του θνήσκοντος ανεξάρτητα των θρησκευτικών πεποιθήσεών του. Το θέμα παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια της ΕΕΔΑ η οποία και απεδέχθη γραπτή εισήγηση της προέδρου στο ίδιο πνεύμα με τον κ. Φ. Σπυρόπουλο.
 6. Με μέλη των Τμημάτων Α΄, Β΄ και Ε΄ συγκροτήθηκε ομάδα εργασίας η οποία, με βάση την μέχρι τότε πρόοδο των διαπραγματεύσεων για τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, συνέταξε σχέδιο προτάσεων τις οποίες και υπέβαλε προς την Ολομέλεια και τελικά απεστάλησαν στο αρμόδιο για τη σύνταξη του σχεδίου όργανο (Convention).
 7. Τον Δεκέμβριο 2000 το Β΄ Τμήμα ανέλαβε τη μελέτη και απάντηση στην επιστολή του Research and Right to Development Branch του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου το οποίο ζήτησε την παροχή πληροφοριών σχετικά με τον σχεδιασμό μελέτης και στρατηγικής καταπολέμησης της οξείας φτώχειας στην Ελλάδα, στα πλαίσια δράσης της Ελληνικής Πολιτείας αλλά και της ΕΕΔΑ.

Γ ΤΜΗΜΑ (ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟΥΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥΣ)

1. Μέλη του Γ Τμήματος της ΕΕΔΑ το 2000 ήταν οι εξής: οι κυρίες και κύριοι Ισμήνη Σακελλαροπούλου (Προεδρεύουσα), Κώστας Τρικκαίος (Αναπληρωτής Προεδρεύουσας), Νικόλαος Σκλίας, Δημήτρης Χαλκιώτης (παραιτήθηκε λόγω φόρτου εργασίας την 14.11.2000), Μαρία Λαΐου-Σπανοπούλου, Αντώνης Μανιτάκης, Βασίλειος Κωνσταντινίδης, Λένα Διβάνη, Ευδοκία Χρυσάνθου, Δημήτρης Καλτσώνης, Αχιλλέας Λάγιος (Μέλη). Υπεύθυνοι Επιστημονικοί Συνεργάτες του Γ Τμήματος το 2000 ήταν οι κκ. Γιάννης Κτιστάκης και Νικόλαος Σιταρόπουλος.
2. Το Γ Τμήμα συνεδρίασε την 22.6.2000, την 6.7.2000, την 16.11.2000 και την 14.12.2000.
3. Κατά την πρώτη Συνεδρίαση της 22.6.2000 το Γ Τμήμα συζήτησε το θέμα του σχεδίου νόμου περί μετανάστευσης που απέστειλε τον Ιούνιο 2000 η Υπουργός Εσωτερικών στην ΕΕΔΑ. Τα μέλη του Τμήματος συζήτησαν το σχέδιο νόμου και απεφάσισαν να στείλουν γραπτές σχετικές παρατηρήσεις στη Γραμματεία της ΕΕΔΑ.
4. Κατά τη δεύτερη Συνεδρίαση της 6.7.2000, αντικείμενο εργασίας ήταν το σχέδιο νόμου περί μετανάστευσης. Τα μέλη εξέτασαν καταρχήν το σύνολο του κειμένου και αφού έλαβαν υπόψη τις γραπτές σχετικές παρατηρήσεις των κκ. Ν.-Κ. Χλέπα, Λέκτορα του Πανεπιστημίου Αθηνών και Ν. Σιταρόπουλου, ΔΝ, Επιστημονικού Συνεργάτη της ΕΕΔΑ και τις προφορικές παρατηρήσεις του κ. Α. Σκόρδα, Επίκουρου Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών, μετέφεραν στην Ολομέλεια τις απόψεις τους για το σχέδιο νόμου. Την 19.11.2000 η ΕΕΔΑ (αφού έλαβε υπόψη και τις προφορικές παρατηρήσεις του κ. Α. Σκόρδα) υπέβαλε τις Παρατηρήσεις της σχετικά με το ανωτέρω σχέδιο νόμου στην Κυβέρνηση και στα Κόμματα της Βουλής. Πρόσθετες Παρατηρήσεις (που ετοιμάστηκαν από την Πρόεδρο της ΕΕΔΑ και τον Επιστημονικό Συνεργάτη της ΕΕΔΑ κ. Ν. Σιταρόπουλο) επί του τελικού σχεδίου νόμου που υπεβλήθη στη Βουλή την 07.12.2000 υπέβαλε η ΕΕΔΑ στην αρμόδια Επιτροπή της Βουλής (Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης) την 10.01.2001. Στη Συνεδρίαση της Επιτροπής αυτής παρέστησαν η κα Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου και ο κ. Π. Πάγκαλος και εξέθεσαν τις απόψεις της ΕΕΔΑ σύμφωνα με τις γραπτές Παρατηρήσεις της. Η Υπουργός Εσωτερικών ανακοίνωσε ότι οι περισσότερες από τις Πρόσθετες Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ θα υιοθετηθούν από την Κυβέρνηση, η οποία

- θα συστήσει, για τη μελέτη των περίπλοκων σχετικών θεμάτων, ειδικό Ινστιτούτο Έρευνας της Μετανάστευσης.
5. Κατά την τρίτη Συνεδρίαση του Γ΄ Τμήματος την 16.11.2000, το Τμήμα συζήτησε το καθεστώς της προστασίας προσφύγων στην Ελλάδα και το ζήτημα της προώθησης προτάσεων από την ΕΕΔΑ για την ανάπτυξη ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού νομοθετικού και πρακτικού πλαισίου. Στη Συνεδρίαση αυτή συμμετείχαν και η κα Μ. Σταυροπούλου, UNHCR BO for Greece, η κα Α. Συκιώτου, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και ο κ. Ν. Σταυρακάκης, Γραφείο Ασύλου, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης (ΥΔΤ). Οι παρατηρήσεις των παρόντων κατεγράφησαν από τον κ. Ν. Σιταρόπουλο ο οποίος ετοίμασε Σχέδιο Προτάσεων για την Προώθηση ενός Σύγχρονου Αποτελεσματικού Πλαισίου Προστασίας Προσφύγων στην Ελλάδα την 27.11.2000.
 6. Κατά την τέταρτη Συνεδρίαση την 14.12.2000, το Τμήμα συζήτησε το Σχέδιο Προτάσεων προσφυγικής προστασίας της 27.11.2000. Οι εκπρόσωποι του ΥΔΤ κκ. Α. Λάγιος και Ν. Σταυρακάκης εξέθεσαν τις απόψεις της Υπηρεσίας τους στο Γ΄ Τμήμα. Το ΥΔΤ απέστειλε στο Γ΄ Τμήμα τις σχετικές απόψεις του την 27.12.2000 που θα ληφθούν υπόψη για τη συνέχιση της σχετικής εργασίας του Τμήματος.

Δ' ΤΜΗΜΑ (ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ)

1. Μέλη του Δ' Τμήματος της ΕΕΔΑ το 2000 ήταν οι εξής: οι κυρίες και κύριοι Άννα Φραγκουδάκη (Προεδρεύουσα), Λένα Διβάνη, Γεώργιος Μανιάτης, Φώτης Κουβέλης, Χαράλαμπος Καλύβας, Νικηφόρος Διαμαντούρος, Νίκος Αθανασάκης, Στέλιος Περράκης, Δημήτρης Χαλκιώτης, Γεώργιος Χαρτοκάλλης, Γεωργία Ζερβού, Χαράλαμπος Χρυσανθάκης, Γιώργος Καμίνης (Μέλη). Υπεύθυνοι Επιστημονικοί Συνεργάτες του Δ' Τμήματος για το 2000 ήταν οι κκ. Γιάννης Κτιστάκης και Νικόλαος Σιταρόπουλος.
2. Το Δ' Τμήμα συνεδρίασε την 5.5.2000, την 5.6.2000, την 20.10.2000 και την 1.12.2000.
3. Το Δ' Τμήμα της ΕΕΔΑ έχει δρομολογήσει ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης των δημοσίων οργάνων και υπαλλήλων αλλά και του ευρύτερου ελληνικού πληθυσμού, σε θέματα προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, δεδομένης της ανυπαρξίας ουσιαστικής σχετικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα.
4. Το Δ' Τμήμα κατά τις συνεδριάσεις του έχει συζητήσει και μελετήσει ιδιαίτερα τα θέματα μεθοδολογίας δράσης του και των υποκειμένων και φορέων που θα πρέπει να γίνουν οι κύριοι στόχοι για την κινητοποίηση της διαδικασίας εκπαίδευσης σε θέματα προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
5. Μετά από σχετική μελέτη του Τμήματος και σε συνεργασία με τους Επιστημονικούς Συνεργάτες της η ΕΕΔΑ έστειλε το Δεκέμβριο 2000, μια σειρά επιστολών σε εκπροσώπους δημόσιων υπηρεσιών που μπορούν να δράσουν καταλυτικά για την προώθηση της εκπαίδευσης ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα. Οι επιστολές αυτές είναι εμπεριστατωμένες και προτείνουν συγκεκριμένο σχέδιο δράσης και συνεργασίας με την ΕΕΔΑ στον τομέα της ανωτέρω εκπαίδευσης. Οι επιστολές αυτές απευθύνθηκαν στους εξής: Υπουργό Παιδείας, Πρόεδρο Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Πρόεδρο Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας, Υπουργό Δημόσιας Τάξης, Υπουργό Δικαιοσύνης, Υπουργό Εξωτερικών, Υπουργό Εθνικής Άμυνας, Υπουργό Εσωτερικών, Υπουργό Τύπου, Πρόεδρο της Βουλής, Πρόεδρο της Νέας Δημοκρατίας, Γενική Γραμματέα του ΚΚΕ, Πρόεδρο του Συνασπισμού, Πρόεδρο του ΔΗΚΚΙ, Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, Πρυτάνεις των Πανεπιστημίων και όλους του Δικηγορικούς Συλλόγους της χώρας.

Ε΄ ΤΜΗΜΑ (ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ)

1. Μέλη του Ε΄ Τμήματος της ΕΕΔΑ είναι οι κυρίες και κύριοι Περικλής Πάγκαλος (Προεδρεύων), Χαριτίνη Δίπλα (Αναπληρώτρια του Προεδρεύοντος), Νικηφόρος Διαμαντούρος, Νίκος Αθανασάκης, Χαράλαμπος Παπαχαλαράμπους, Στέλιος Περράκης, Γεώργιος Χαρτοκάλλης, Δημήτριος Καλτσώνης, Σπυρίδων Φλογαΐτης, Γιάννης Σουριαδάκης, Καλλιόπη Κούφα, Τζούλια Ηλιοπούλου-Στράγγα, Σωτήρης Λύτρας και Γιώργος Καμίνης (Μέλη). Υπεύθυνος Επιστημονικός Συνεργάτης του Ε΄ Τμήματος είναι ο Γιάννης Κτιστάκης.
2. Το Ε΄ Τμήμα συνεδρίασε την 24.5.2000, την 27.6.2000 και την 17.10.2000.
3. Κατά την πρώτη Συνεδρίαση της 24.5.2000 το Ε΄ Τμήμα προγραμματίσει τις εργασίες του για το τρέχον έτος και, πιο συγκεκριμένα, αποφάσισε την καταγραφή των συμβάσεων για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου που εκκρεμούν για κύρωση από την Ελλάδα (υπεύθυνος κ. Γ. Κτιστάκης) και των αντίστοιχων συμβάσεων ανθρωπιστικού δικαίου (υπεύθυνη κα Χ. Δίπλα), την εξέταση της έκθεσης του State Department για την τρομοκρατία (υπεύθυνος κ. Χ. Παπαχαλαράμπους), την υποβολή αιτήματος ενημέρωσης προς το Υπουργείο Εξωτερικών για το περιεχόμενο των Εκθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά των Βασανιστηρίων, την υποβολή αιτήματος ενημέρωσης προς το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης για το περιεχόμενο της Συμφωνίας Αστυνομικής Συνεργασίας Ελλάδας-ΗΠΑ και για το θέμα της SECI (καταπολέμηση διασυνοριακού εγκλήματος στη νοτιανατολική Ευρώπη).
4. Κατά τη δεύτερη συνεδρίαση της 27.6.2000 το Ε΄ Τμήμα, αφού έλαβε γνώση του καταλόγου των συμβάσεων των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που είχε ετοιμάσει ο κ. Γ. Κτιστάκης, έκανε δεκτή την εισήγηση της κας Χ. Δίπλα για το ανθρωπιστικό δίκαιο και αποφάσισε να την διαβιβάσει στην Ολομέλεια της Εθνικής Επιτροπής μαζί με το αίτημα προς την ελληνική κυβέρνηση να προχωρήσει τις διαδικασίες επικύρωσης του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και του Δεύτερου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση της Χάγης για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ενόπλων συρράξεων. Ομόφωνα δεκτή έκανε και την εισήγηση του κ. Χ. Παπαχαλαράμπους, δηλαδή, να μην υπάρξει αντίδραση του Τμήματος στην έκθεση του State Department για την τρομοκρατία.
5. Κατά την τρίτη συνεδρίαση της 17.10.2000, το Ε΄ Τμήμα αποφάσισε να

διαβιβάσει εκ νέου στην Ολομέλεια της Εθνικής Επιτροπής εισήγηση της κας Δίπλα για την ανάγκη επικύρωσης του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

6. Με μέλη των Τμημάτων Α΄, Β΄ και Ε΄ συγκροτήθηκε ομάδα εργασίας η οποία, με βάση την μέχρι τότε πρόοδο των διαπραγματεύσεων για τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, συνέταξε σχέδιο προτάσεων τις οποίες και υπέβαλε προς την Ολομέλεια και τελικά απεστάλησαν στο αρμόδιο για τη σύνταξη του σχεδίου όργανο (Convention).

KEIMENA

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 1

ΙΔΡΥΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 2667/1998 ΤΗΣ ΕΕΔΑ

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2667*

Σύσταση Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
και Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Εθνική Επιτροπή για τα δικαιώματα του ανθρώπου

Άρθρο 1

Σύσταση και αποστολή

1. Συνιστάται Εθνική Επιτροπή για τα δικαιώματα του ανθρώπου, η οποία υπάγεται στον Πρωθυπουργό.
2. Η Επιτροπή υποστηρίζεται ως προς τη στελέχωση και την υποδομή της από τη Γενική Γραμματεία του Υπουργικού Συμβουλίου, και ο προϋπολογισμός της εντάσσεται στον προϋπολογισμό της υπηρεσίας αυτής.
3. Η Επιτροπή έχει δική της γραμματεία. Της γραμματείας προϊστάται ο Πρόεδρος της Επιτροπής.
4. Η Επιτροπή αποτελεί συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας σε θέματα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.
5. Η Επιτροπή έχει ως αποστολή:
 - α) Τη διαρκή παρακολούθηση αυτών των θεμάτων, τη δημόσια ενημέρωση και την προώθηση της σχετικής έρευνας.
 - β) Την ανταλλαγή εμπειριών σε διεθνές επίπεδο με ανάλογα όργανα διεθνών οργανισμών, όπως ο Ο.Η.Ε., το Συμβούλιο της Ευρώπης, ο Ο.Α.Σ.Ε. ή άλλων κρατών.
 - γ) Τη διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής σε θέματα του αντικείμενου της.
6. Η Επιτροπή ιδίως:
 - α) Εξετάζει ζητήματα σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου που της θέτει η Κυβέρνηση ή η Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής ή της προτείνουν τα μέλη της ή Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.
 - β) Υποβάλλει συστάσεις και προτάσεις, εκπονεί μελέτες, υποβάλλει εκθέσεις και γνωμοδοτεί για τη λήψη νομοθετικών, διοικητικών ή άλλων μέτρων που συμβάλλουν στη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

* ΦΕΚ Α΄ 281, 18.12.1998.

γ) Αναπτύσσει πρωτοβουλίες για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης σε θέματα σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

δ) Αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την καλλιέργεια του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος.

ε) Εκφέρει γνώμη για εκθέσεις που πρόκειται να υποβάλει η χώρα σε διεθνείς οργανισμούς για συναφή θέματα.

στ) Διατηρεί μόνιμη επικοινωνία και συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς, παρεμφερή όργανα άλλων χωρών, καθώς και εθνικές ή διεθνείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

ζ) Γνωστοποιεί δημόσια τις θέσεις της με κάθε πρόσφορο τρόπο.

η) Συντάσσει ετήσια έκθεση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

θ) Οργανώνει Κέντρο Τεκμηρίωσης για τα δικαιώματα του ανθρώπου.

ι) Εξετάζει την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις του διεθνούς δικαίου για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και εκφέρει σχετική γνώμη προς τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας.

Άρθρο 2

Σύνθεση της Επιτροπής

1. Η Επιτροπή απαρτίζεται από τα εξής μέλη:

α) Από τον Πρόεδρο της ειδικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής θεσμών και Διαφάνειας.

β) Από έναν εκπρόσωπο της Γ.Σ.Ε.Ε. και έναν εκπρόσωπο της Α.Δ.Ε.Δ.Υ..

γ) Από τέσσερις εκπροσώπους Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που η δράση τους καλύπτει την περιοχή των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η Επιτροπή μπορεί, με την επιφύλαξη του άρθρου 9, να αποφασίζει τη διεύρυνσή της με τη συμμετοχή δύο επιπλέον εκπροσώπων άλλων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

δ) Από εκπροσώπους των αναγνωρισμένων κομμάτων κατά τον Κανονισμό της Βουλής. Κάθε κόμμα ορίζει έναν εκπρόσωπο.

ε) Ένα Σύμβουλο της Επικρατείας και έναν Αρεοπαγίτη, που ορίζονται με απόφαση του Προέδρου του οικείου Δικαστηρίου.

στ) Από το Συνήγορο του Πολίτη.

ζ) Από ένα μέλος της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, που προτείνεται από τον Πρόεδρό της.

η) Από ένα μέλος του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, που προτείνεται από τον Πρόεδρό του.

θ) Από ένα μέλος της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής, που προέρχεται από τις επιστήμες της Βιολογίας, της Γενικής ή της Ιατρικής και προτείνεται από τον Πρόεδρό της.

ι) Από δύο πρόσωπα εγνωσμένου κύρους με ειδικές γνώσεις σε θέματα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου που ορίζονται από τον Πρωθυπουργό.

ια) Από έναν εκπρόσωπο των Υπουργείων Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Δικαιοσύνης, Δημόσιας Τάξης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, που ορίζονται με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού.

ιβ) Από τρεις καθηγητές ή αναπληρωτές καθηγητές του Δημοσίου Δικαίου ή του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου. Κατά την πρώτη μετά τη συγκρότησή της συνεδρίαση η Επιτροπή διενεργεί κλήρωση, στην οποία μετέχουν τα εξής Τμήματα των Α.Ε.Ι. της χώρας: α) το Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, β) το Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, γ) το Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Θράκης, δ) το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, ε) το Γενικό Τμήμα Δικαίου του Πάντειου Πανεπιστημίου, στ) το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Πάντειου Πανεπιστημίου. Τα Τμήματα αυτά προτείνουν από έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή Δημοσίου Δικαίου ή Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου. Τα Τμήματα των Α.Ε.Ι. υποχρεούνται να ορίσουν τον εκπρόσωπό τους εντός διμήνου από τη λήψη της πρόσκλησης της Επιτροπής.

Με απόφαση της Επιτροπής είναι δυνατόν να προστεθούν, για τις επόμενες κληρώσεις, και άλλα Τμήματα των Α.Ε.Ι. της χώρας με όμοιο αντικείμενο. Η Επιτροπή διενεργεί έξι (6) μήνες, πριν από τη λήξη της θητείας της, κλήρωση μεταξύ των παραπάνω Τμημάτων, για την επόμενη θητεία.

ιγ) Από ένα μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών.

2. Για τα μέλη της Επιτροπής προβλέπονται ισάριθμοι αναπληρωτές, που ορίζονται όπως και τα τακτικά μέλη της.

3. Τα μέλη της Επιτροπής και οι αναπληρωτές τους ορίζονται με απόφαση του Πρωθυπουργού για θητεία τριών (3) ετών.

4. Ο Πρωθυπουργός καλεί με έγγραφό του τα μέλη της Επιτροπής σε συνεδρίαση, προκειμένου να εκλεγεί ο Πρόεδρος, ο Α και ο Β' Αντιπρόεδρος της. Για την εκλογή Προέδρου και Αντιπροέδρων απαιτείται η απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών της Επιτροπής που διαθέτουν ψήφο. Ως Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος μπορεί να εκλεγούν μέλη που προ-

έρχονται από τις κατηγορίες των εδαφίων α', β', ε', ι' και ιβ' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.

5. Οι εκπρόσωποι των Υπουργείων συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων χωρίς δικαίωμα ψήφου.

6. Η Επιτροπή θεωρείται ότι έχει νόμιμα συγκροτηθεί, εφόσον έχουν ορισθεί δυο από τα μέλη του εδαφίου α και τα μέλη των εδαφίων γ', ε', ι' και ια της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.

7. Τα μέλη της νέας σύνθεσης της Επιτροπής ορίζονται το αργότερο δύο (2) μήνες πριν από τη λήξη της θητείας της προηγούμενης.

8. Ο τρόπος συγκρότησης της Επιτροπής και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια ρυθμίζεται με απόφαση του Πρωθυπουργού.

Άρθρο 3

Ανάθεση εξειδικευμένων μελετών

1. Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ανάπτυξης μπορεί να αναθέτει, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, με σύμβαση έργου την εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών για τους σκοπούς της σε επιστημονικές ομάδες εργασίας.

2. Οι ομάδες εργασίας μετά το πέρας της σχετικής μελέτης υποβάλλουν έκθεση στην Επιτροπή, η οποία μπορεί να δημοσιοποιείται με απόφασή της.

Άρθρο 4

Λειτουργία της Επιτροπής

1. Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά κάθε δύο μήνες και εκτάκτως ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου ή αίτηση πέντε (5) τουλάχιστον μελών της. Τα μέλη προσκαλούνται από τον Πρόεδρο με οποιονδήποτε πρόσφορο τρόπο.

2. Η Επιτροπή βρίσκεται σε απαρτία εφόσον: α) παρίσταται η απόλυτη πλειοψηφία των μελών της και β) μεταξύ των παρόντων μελών της περιλαμβάνεται ο Πρόεδρος της Επιτροπής ή ένας Αντιπρόεδρος.

3. Οι Αντιπρόεδροι αναπληρώνουν τον Πρόεδρο κατά τη σειρά της τάξεώς τους, όταν ο τελευταίος ελλείπει κωλύεται ή απουσιάζει.

4. Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων μελών. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου.

5. Η Επιτροπή καλεί κατά την κρίση της σε ακρόαση πρόσωπα, τα οποία μπορεί να διευκολύνουν το έργο της με την παρουσίαση προσωπικών εμπειριών ή τη διατύπωση απόψεων σχετικών με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου

6. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών καθορίζεται η αποζημίωση των μελών της Επιτροπής, κατά παρέκκλιση των ισχυουσών διατάξεων περί αμοιβής ή αποζημίωσης λόγω συμμετοχής σε συμβούλια και επιτροπές του δημόσιου τομέα.

7. Με απόφαση του Πρωθυπουργού καταρτίζεται ο Κανονισμός λειτουργίας της Επιτροπής. Με τον Κανονισμό ρυθμίζεται η δημιουργία τμημάτων, η κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των τμημάτων και των μελών, η διαδικασία κλήσης και ακρόασης των προσώπων που καλούνται και κάθε άλλη λεπτομέρεια. Με απόφαση του Πρωθυπουργού, ύστερα από γνώμη της Επιτροπής, μπορεί να τροποποιείται ο Κανονισμός.

Άρθρο 5

Ετήσια έκθεση

Η Επιτροπή υποβάλλει έως το τέλος Ιανουαρίου κάθε έτους την έκθεση στον Πρωθυπουργό, στον Πρόεδρο της Βουλής και στους αρχηγούς των κομμάτων που εκπροσωπούνται στο Εθνικό και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο 6

Συνδρομή δημοσίων υπηρεσιών

1. Στο τέλος κάθε έτους τα Υπουργεία που μετέχουν με εκπρόσωπό τους στην Επιτροπή καταθέτουν έκθεση με τις παρατηρήσεις τους για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στον τομέα ευθύνης τους.

2. Για την εκπλήρωση της αποστολής της η Επιτροπή μπορεί να ζητά από τις δημόσιες υπηρεσίες καθώς και από ιδιώτες κάθε πληροφορία, έγγραφο ή οποιοδήποτε στοιχείο σχετίζεται με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ο Πρόεδρος μπορεί να λαμβάνει γνώση εγγράφων και άλλων στοιχείων που χαρακτηρίζονται ως απόρρητα. Οι δημόσιες υπηρεσίες οφείλουν να διευκολύνουν το έργο της Επιτροπής.

Άρθρο 7

Επιστημονικοί Συνεργάτες

1. Συνιστώνται δυο (2) θέσεις ειδικού επιστημονικού προσωπικού, κατά την έννοια της παρ. 2 του άρθρου 25 του ν. 1943/1991 (ΦΕΚ 50 Α), με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου διάρκειας τριών (3) ετών. Η σύμβαση αυτή μπορεί να ανανεώνεται.

Η πλήρωση των θέσεων πραγματοποιείται ύστερα από δημόσια πρόσκληση της Επιτροπής για υποβολή υποψηφιοτήτων. Η επιλογή μεταξύ των υποψηφίων γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 2, 5 και 6 του άρθρου 19 του ν. 2190/1994 (ΦΕΚ 28 Α), όπως αντικαταστάθηκε με το

άρθρο 4 του ν. 2527/1997 (ΦΕΚ 206 Α), από πέντε μέλη της Επιτροπής που διαθέτουν ψήφο, τα οποία ορίζονται από τον Πρόεδρό της.

2. Οι επιστημονικοί συνεργάτες επικουρούν την Επιτροπή, προετοιμάζοντας εισηγήσεις για θέματα που τους ανατίθενται και την ενημερώνουν για τις εργασίες των διεθνών οργανισμών και διεθνών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Επίσης τηρούν σχετικό αρχείο κειμένων και επιστημονικών μελετών.

3. Οι αποδοχές των επιστημονικών συνεργατών που προσλαμβάνονται κατά την παράγραφο 1 αυτού του άρθρου καθορίζονται με την απόφαση της παρ. 6 του άρθρου 4 του παρόντος νόμου, κατά παρέκκλιση των ισχυουσών διατάξεων περί αποδοχών ειδικού επιστημονικού προσωπικού.

Άρθρο 8

Γραμματεία της Επιτροπής

1. Συνιστώνται μία (1) θέση γραμματέα και τρεις (3) θέσεις γραμματειακής και τεχνικής υποστήριξης της Επιτροπής.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Οικονομικών και Δικαιοσύνης ρυθμίζονται:

α) Η κατά κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα κατανομή των θέσεων της παρ. 1, καθώς και τα θέματα της οργάνωσης της γραμματείας και τεχνικής υποστήριξης της Επιτροπής.

β) Η πλήρωση των θέσεων της παρ. 1 που μπορεί να γίνει και με διάθεση ή απόσπαση δημοσίων υπαλλήλων ή υπαλλήλων Ν Π Δ.Δ. ή εργαζομένων με σύμβαση εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου στο Δημόσιο τα Ν.Π.Δ.Δ. ή σε Ν Π.Ι.Δ. οποιασδήποτε μορφής που τελούν υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο του Κράτους.

γ) Κάθε θέμα που αφορά την υπηρεσιακή κατάσταση και τις αποδοχές αυτού του προσωπικού.

3. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού επιτρέπεται να αποσπάται ως γραμματέας της Επιτροπής υπάλληλος Υπουργείου η Ν.Π.Δ.Δ. με βαθμό Α΄ ή Β΄ της κατηγορίας ΠΕ, τον οποίο προτείνει ο Πρόεδρος της Επιτροπής.

4. Ως την έκδοση του προεδρικού διατάγματος της παρ. 1, η Επιτροπή επιτρέπεται να απασχολεί υπαλλήλους και χρησιμοποιεί τεχνική υποστήριξη που της διαθέτουν τα Υπουργεία Εξωτερικών και Δικαιοσύνης σύμφωνα με αποφάσεις των αρμόδιων Υπουργών.

Άρθρο 9
Μεταβατικές διατάξεις

Στην πρώτη σύνθεση της Επιτροπής εκπροσωπούνται οι εξής Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις: η Διεθνής Αμνηστία, η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες.

[Έπονται ρυθμίσεις για την Επιτροπή Βιοηθικής]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ
Τελική διάταξη
Άρθρο 19

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 17 Δεκεμβρίου 1998

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΣΗΜΙΤΗΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤ/ΚΩΝ, ΔΗΜ, Δ/ΣΗΣ & ΑΠΟΚ/ΣΗΣ
ΑΛ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΓΙΑΝ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΠΕΡΙΒ/ΝΤΟΣ, ΧΩΡ/ΞΙΑΣ & ΔΗΜ. ΕΡΓΩΝ

Κ. ΛΑΛΙΩΤΗΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΕΥΑΓ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΣ

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΒΑΣ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Λ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

ΦΙΛ. ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟΣ

ΤΥΠΟΥ & ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Δ. ΡΕΠΠΑΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους

Αθήνα, 18 Δεκεμβρίου 1998

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΕΥΑΓ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 2
ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθ. Απόφ. Υ138*

Έκδοση Κανονισμού της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ

Έχοντας υπόψη:

α) Τις διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 4 του Ν. 2667/1998 «Σύσταση Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής» (ΦΕΚ 281/Α΄/1998).

β) Την από 3-4-2000 πρόταση σχεδίου Κανονισμού λειτουργίας της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

γ) Το γεγονός ότι από τις διατάξεις της παρούσας απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Εκδίδουμε τον Κανονισμό λειτουργίας της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το κείμενο του οποίου έχει ως εξής:

«ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ»

1. Σκοπός

Ο σκοπός της επιτροπής είναι αυτός που αναφέρεται στις παρ. 5 και 6 του άρθρου 1 του Ν. 2667/98 (ΦΕΚ 281/Α/98).

2. Πρόεδρος

2.1 Ο Πρόεδρος εκπροσωπεί την Επιτροπή ενώπιον κάθε αρχής, αλλοδαπής ή ημεδαπής καθώς και ενώπιον των αντιστοίχων ΕΕΔΑ, των διεθνών κυβερνητικών οργανισμών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ).

Όταν αυτός κωλύεται, ελλείπει ή απουσιάζει, εκπροσωπούν την Επιτροπή κατά σειρά οι Αντιπρόεδροι (Α΄ Αντιπρόεδρος, Β΄ Αντιπρόεδρος)

2.2 Ο Πρόεδρος μπορεί να εξουσιοδοτήσει μέλος της Επιτροπής να τον εκπροσωπήσει, λόγω ειδικότητας, για συγκεκριμένο θέμα σε εθνικά ή διεθνή συνέδρια, διασκέψεις, συναντήσεις κλπ.

2.3 Ο Πρόεδρος συγκαλεί τις τακτικές και έκτακτες συνεδριάσεις της Επιτροπής, προεδρεύει των συνεδριάσεων και υπογράφει, μαζί με τον εκτε-

* ΦΕΚ Β΄ 475, 9.4.2000.

λούντα χρέη γραμματέως, τα σχετικά πρακτικά. Σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος του Προέδρου τον αναπληρώνουν στα καθήκοντά του παρόντος άρθρου κατά σειρά ο Α΄ και ο Β΄ Αντιπρόεδρος.

2.4 Ο Πρόεδρος ύστερα από απόφαση της Επιτροπής ή εξ ίδιας πρωτοβουλίας καλεί σε ακρόαση ενώπιον της Επιτροπής πρόσωπα που θα διευκολύνουν το έργο της με τις προσωπικές τους εμπειρίες ή απόψεις. Η πρόσκληση γίνεται με κάθε πρόσφορο τρόπο.

2.5 Ο Πρόεδρος επιβλέπει τη λειτουργία της Γραμματείας της Επιτροπής.

2.6 Ο Πρόεδρος συντονίζει τη λειτουργία των τμημάτων και την εργασία των επιστημονικών συνεργατών.

3. Προεδρείο

3.1 Το Προεδρείο απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και τους δύο Αντιπροέδρους.

3.2 Ο Πρόεδρος καταρτίζει την ημερήσια διάταξη των συνεδριάσεων της Επιτροπής, σε συνεννόηση με τους δύο Αντιπροέδρους, και ορίζει τους εισηγητές.

3.3 Το Προεδρείο μπορεί να επιληφθεί των τρεχόντων και εκτάκτων προβλημάτων που σχετίζονται με τον σκοπό ή τη λειτουργία της Επιτροπής στο μεταξύ δύο τακτικών συνεδριάσεων της διάστημα. Σε κάθε συνεδρίαση ενημερώνει την Επιτροπή για τις δραστηριότητές του αυτές.

3.4 Το Προεδρείο συντονίζει την τυχόν έκδοση δημοσιευμάτων, περιοδικών ή μη συνεπικουρούμενο από άλλα μέλη της Επιτροπής και από τους επιστημονικούς συνεργάτες, καθώς και συνεργάτες ειδικώς προσλαμβανόμενους γι' αυτό τον σκοπό, σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν. 2667/98.

4. Λειτουργία της Επιτροπής

4.1 Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά κάθε δύο μήνες και εκτάκτως ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου ή αίτηση πέντε τουλάχιστον μελών της. Η πρόσκληση γίνεται με οποιοδήποτε πρόσφορο τρόπο. Οι προσκλήσεις σε τακτική συνεδρίαση απευθύνονται με ευθύνη του Γραμματέως στα μέλη τουλάχιστον 8 ημέρες προ της συνεδρίασης. Για τις έκτακτες συνεδριάσεις η προθεσμία περιορίζεται στις 3 ημέρες.

4.2 Η Επιτροπή βρίσκεται σε απαρτία όταν παρίστανται τουλάχιστον τα μισά συν 1 μέλη της στη συγκεκριμένη συνεδρίαση και μεταξύ των παρόντων περιλαμβάνεται ο Πρόεδρος ή ένας Αντιπρόεδρος.

4.3 Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων μελών της που έχουν δικαίωμα ψήφου. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου.

4.4 Για κάθε απόφαση καταγράφεται η πλειοψηφούσα και οι μειοψηφούσες απόψεις.

4.5 Τα πρακτικά τηρούνται με ευθύνη του Προέδρου από τον Γραμματέα της Επιτροπής ή, σε περίπτωση έλλειψης ή κωλύματος του τελευταίου, από υπάλληλο της Γραμματείας. Αν η Επιτροπή κρίνει ότι για συγκεκριμένο θέμα πρέπει να συζητήσει και αποφασίσει χωρίς την παρουσία γραμματέα, τα πρακτικά τηρούνται από ένα από τα μέλη της.

4.6 Στις συνεδριάσεις παρίστανται τα τακτικά και τα αναπληρωματικά μέλη. Δικαίωμα ψήφου έχουν τα τακτικά και εφόσον απουσιάζουν ή κωλύονται τα τακτικά μέλη, τα αντίστοιχα αναπληρωματικά.

4.7 Οι συνεδριάσεις της Επιτροπής δεν είναι δημόσιες.

4.8 Η ψηφοφορία είναι φανερή εκτός από τις περιπτώσεις προσωπικών θεμάτων των μελών της Επιτροπής, οπότε είναι μυστική.

4.9 Η Επιτροπή με απόφασή της, στις αρχές κάθε εξαμήνου, καθορίζει τις θεματικές προτεραιότητές της τόσο για την ολομέλεια όσο και για τα τμήματα. Θέματα που έχουν επείγοντα χαρακτήρα ή εξαιρετική σοβαρότητα μπορούν να προστίθενται κατά τη διάρκεια του εξαμήνου ή να προτάσσεται η συζήτησή τους.

4.10 Όσα θέματα τυχόν δεν περιλαμβάνονται στο αντικείμενο των τμημάτων ανήκουν στην αρμοδιότητα της Ολομέλειας της Επιτροπής. Η Επιτροπή με απόφαση της παραπέμπει σε τμήματα την εξέταση και επεξεργασία συγκεκριμένων θεμάτων που περιλαμβάνονται στους σκοπούς της.

5. Τμήματα

5.1 Στα πλαίσια λειτουργίας της Επιτροπής δημιουργούνται τα παρακάτω τμήματα:

- α) Ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων
- β) Κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων.
- γ) Εφαρμογής των δικαιωμάτων του ανθρώπου στους αλλοδαπούς.
- δ) Προώθησης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, ΜΜΕ, εκπαίδευση και άλλα μέσα).
- ε) Διεθνούς Επικοινωνίας και Συνεργασίας (επιθεώρηση εκθέσεων κατ' εφαρμογή συμβατικών υποχρεώσεων της Ελλάδας, ανταλλαγή πληροφορήσης και επικοινωνία με διεθνείς οργανισμούς, οργανώσεις κλπ.).

5.2 Σε θέματα που από τη φύση τους εμπíπτουν στη θεματική αρμοδιότητα περισσοτέρων του ενός τμημάτων, τα τμήματα αυτά θα συνεργάζονται.

5.3 Στα τμήματα μετέχουν τακτικά και αναπληρωματικά μέλη, κατ' επι-

λογή τους, λαμβανομένης υπόψη και της ανάγκης εξισορρόπησης της συμμετοχής στα τμήματα.

Κάθε μέλος μπορεί να συμμετέχει σε δύο το πολύ τμήματα. Απαρτία υπάρχει όταν παρίσταται τουλάχιστον το ήμισυ συν ένα των μελών του τμήματος.

5.4 Στα τμήματα που τυχόν μετέχουν ο Πρόεδρος ή οι Αντιπρόεδροι προεδρεύουν αυτού του συγκεκριμένου τμήματος. Στα λοιπά τμήματα τα μέλη τους εκλέγουν τον προεδρεύοντα με σχετική πλειοψηφία. Σε όλα τα τμήματα τα μέλη εκλέγουν και τον αναπληρωτή του προεδρεύοντος με σχετική πλειοψηφία. Δικαίωμα ψήφου και εκλογής έχουν τακτικά και αναπληρωματικά μέλη που μετέχουν στο τμήμα της Επιτροπής. Η απόφαση εκλογής προεδρεύοντος ανακαλείται από τα μέλη του τμήματος με απόλυτη πλειοψηφία.

5.5 Ο προεδρεύων έχει την ευθύνη της σύγκλησης και λειτουργίας του τμήματος, της τήρησης των πρακτικών, της επαφής με την Ολομέλεια και το Προεδρείο και της ενημέρωσής τους.

5.6 Τα τμήματα συνεδριάζουν τακτικά τουλάχιστον μία φορά το μήνα και έκτακτα όταν αποφασίσουν τα μέλη τους.

5.7 Οι αποφάσεις στα τμήματα λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών τους. Σε κάθε περίπτωση καταγράφονται οι τυχόν μειοψηφίες.

5.8 Οι αποφάσεις των τμημάτων έρχονται στην Ολομέλεια, η οποία και παίρνει την τελική απόφαση. Αυτή αποφασίζει και τη δημοσιοποίησή τους, εφόσον το κρίνει σκόπιμο.

5.9 Οι συνεδριάσεις των τμημάτων δεν είναι δημόσιες. Τα τμήματα μπορούν να καλέσουν κατά την κρίση τους πρόσωπα που λόγω ειδικότητας ή πείρας θα συνεισφέρουν ουσιαστικά στην επεξεργασία συγκεκριμένου θέματος.

5.10 Οι ειδικοί επιστήμονες της Επιτροπής επικουρούν τα τμήματα στη λειτουργία τους. Μπορούν ακόμη, προσκαλούμενοι από τον προεδρεύοντα του τμήματος, να μετέχουν στις εργασίες του.

5.11 Τα Τμήματα εκφέρουν κρίσεις για τις εθνικές εκθέσεις, που συνέταξαν άλλες υπηρεσίες σε εφαρμογή συμβατικών υποχρεώσεων της Ελλάδας και που σχετίζονται με το αντικείμενο τους, εφόσον τους ζητηθεί από το τμήμα Ε΄.

5.12 Τα αναπληρωματικά μέλη δικαιούνται την εφ' άπαξ αποζημίωση των τακτικών μελών, εφόσον μετέχουν κανονικά στη λειτουργία των Τμημάτων.

6. Ετήσια Έκθεση.

6.1 Η Επιτροπή συντάσσει ετήσια Έκθεση μέχρι της 15ης Μαρτίου, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 6 (η) του άρθρου Ι του Ν. 2667/98.

6.2 Τα Τμήματα υποβάλλουν στην Επιτροπή σχέδιο έκθεσης των πεπραγμένων του τμήματος μέχρι 15 Ιανουαρίου κάθε έτους.

6.3 Τα Υπουργεία που μετέχουν με εκπρόσωπό τους στην Επιτροπή, καταθέτουν μέχρι 15 Ιανουαρίου κάθε έτους πληροφορίες και παρατηρήσεις για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στον τομέα της αρμοδιότητάς τους.

6.4 Στην Έκθεση της Επιτροπής περιλαμβάνονται όλες οι συστάσεις, προτάσεις, εκθέσεις, γνωμοδοτήσεις τις οποίες αυτή ολοκλήρωσε κατά τη διάρκεια του έτους, και οι οποίες προήλθαν από θέματα που έθεσε η Κυβέρνηση, η διάσκεψη Προέδρων της Βουλής και ΜΚ.Ο, ή από πρωτοβουλίες της Επιτροπής ή των Τμημάτων της. Στην ετήσια Έκθεση επίσης καταγράφονται οι εκτιμήσεις της Επιτροπής για τη γενική κατάσταση των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ελλάδα ή για ειδικότερα θέματα που κατά την κρίση της πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής.

6.5 Η Έκθεση ύστερα από εισήγηση του Προεδρείου συζητείται στην Ολομέλεια και εγκρίνεται κατ' απόλυτη πλειοψηφία. Σ' αυτήν καταγράφεται και η άποψη της μειοψηφίας.

6.6 Η Επιτροπή δίνει στη δημοσιότητα την ετήσια Έκθεση μετά την υποβολή της στον Πρωθυπουργό και στη Βουλή.

7. Πλαισίωση της Επιτροπής

7.1 Η επιστημονική πλαισίωση της Επιτροπής γίνεται από τους επιστημονικούς συνεργάτες που επικουρούν την Επιτροπή με προετοιμασία εισηγήσεων, με επιστημονικές έρευνες πάνω σε θέματα που τους αναθέτει η Επιτροπή ή τα Τμήματα, καθώς και με ενημέρωση για τις εξελίξεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου στους διεθνείς κυβερνητικούς οργανισμούς και στις διεθνείς κυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Οι επιστημονικοί συνεργάτες οργανώνουν αρχείο κειμένων και επιστημονικών μελετών και εργάζονται για την έκδοση εντύπων, περιοδικών ή μη, που θα περιέχουν τη δράση της Επιτροπής και άλλη ύλη δικαιωμάτων του ανθρώπου,

7.2 Σε ομάδες εργασίας μπορεί να ανατίθεται η διεξαγωγή εξειδικευμένων μελετών κατά το άρθρο 3 του Ν. 2667/98.

7.3 Η Γραμματεία της Επιτροπής συντίθεται από ένα γραμματέα και τρία πρόσωπα γραμματειακής και τεχνικής υποστήριξης, διοριζόμενα και αμβιβόμενα κατά το άρθρο 8 του Ν. 2667/98. Ο Γραμματέας διευθύνει το έργο της γραμματείας. Ο Πρόεδρος επιβλέπει τη λειτουργία της.

8. Θητεία Επιτροπής και μελών της

8.1 Η θητεία της Επιτροπής είναι τριετής. Κάθε αντιπροσωπευόμενος φορέας μπορεί να υποδείξει την αντικατάσταση του εκπροσώπου του μόνο σε περίπτωση που αυτός θα παύσει να ανήκει σ' αυτόν το φορέα ή θα εκλείψει για οποιοδήποτε λόγο. Κατ' εξαίρεση, οι εκπρόσωποι των Υπουργείων είναι δυνατόν να αντικαθίστανται με πρόταση του αρμοδίου Υπουργού για σοβαρούς υπηρεσιακούς λόγους που εμποδίζουν την κανονική συμμετοχή τους στις εργασίες της Επιτροπής. Ο νέος εκπρόσωπος συμπληρώνει απλώς την αρξάμενη θητεία του προκατόχου του.

9. Τροποποίηση του Κανονισμού.

9.1 Η τροποποίηση του Κανονισμού γίνεται με απόφαση του Πρωθυπουργού ύστερα από εισήγηση της Επιτροπής.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 6 Απριλίου 2000

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ
Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 3

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΑΡΤΗ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΑΡΤΗ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Συνοπτικές Προτάσεις προς την Convention*

Α. ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

1. Η Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Ελλάδας κατ' αρχήν θεωρεί θετική την απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αποκτήσει τη δική της Χάρτα Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Η απόφαση αυτή είναι ενδεικτική αφ' ενός της πρόθεσής της να τονίσει τη σημασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και δηλωτική περαιτέρω ανάπτυξης της ενοποιητικής διαδικασίας και δη σε σφαίρα πολύ ευρύτερη από τη ρύθμιση στενά οικονομικών συμφερόντων, από όπου η ΕΟΚ είχε ξεκινήσει.

2. Για να αποκτήσει, πάντως, κάποτε ουσιαστική και μάλιστα θετική σημασία η νέα Χάρτα θα πρέπει όχι μόνο να μην υστερεί του διεθνούς και ιδιαίτερα του ευρωπαϊκού κεκτημένου στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου, αλλά και να συμβάλλει σε περαιτέρω εξέλιξη των αντιλήψεων και τάσεων, που η διεθνής και ιδίως η ευρωπαϊκή πρακτική γέννησαν, για την αποτελεσματικότερη και ουσιαστικότερη προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Αλλιώς η Χάρτα αυτή μπορεί να αποβεί ουσιαστικά περιττή αν όχι επιζήμια.

Δεν θεωρούμε άσκοπο να τονίσουμε ότι, όπως είναι γνωστό, όλες οι χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι και μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, το οποίο διαθέτει ήδη αξιόλογη νομική θωράκιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, ατομικών και πολιτικών (ΕΣΔΑ) καθώς και οικονομικών και κοινωνικών (μετά την πρόσφατη κωδικοποίηση και τον εμπλουτισμό με πρόσθετα πρωτόκολλα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη). Θα ήταν λοιπόν οπισθοδρομικό και αποφευκτέο να περιληφθούν στη Χάρτα της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 χωρών αρχές και διατάξεις που να μειονεκτούν απέναντι των αντίστοιχων ή ανάλογων διατάξεων των instruments του Συμβουλίου της Ευρώπης που περιλαμβάνει 41 χώρες, δηλαδή τις ίδιες 15

* Το παραπάνω κείμενο-εισήγηση της Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου υιοθετήθηκε αυτούσιο από την ΕΕΔΑ και εστάλη στις αρμόδιες Αρχές, ελληνικές και ευρωπαϊκές. Στοιχεία κατάθεσης εγγράφου στην Convention: Charte 4425/00, Contribution 279.

της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και πολύ περισσότερες άλλες που βρίσκονται σε στάδιο μετάβασης («transition») προς τη δημοκρατία και το Κράτος δικαίου.

Αλλά και οι τάσεις που προκύπτουν από τα νεώτερα Συντάγματα των Χωρών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση με τα δικαιώματα του ανθρώπου δεν επιτρέπεται να αγνοηθούν, αφού και αυτές αποτελούν ευρωπαϊκό κεκτημένο.

3. Η Χάρτα, εμπνεόμενη από τις παραπάνω αρχές, θα μπορούσε όχι μόνο να εισαγάγει ρητώς μερικά νεώτερα δικαιώματα, αλλά και να διατυπώσει με βάση νέο πνεύμα μερικά παλαιότερα δικαιώματα. Παρακάτω θα αναφέρουμε μερικές προτεινόμενες ειδικές διατάξεις που στηρίζονται σ' αυτή την κατευθυντήρια γραμμή.

B. ΕΙΔΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

1. Κατ' αρχήν θεωρούμε ότι πρέπει να καθιερωθεί στη Χάρτα μια *ουσιαστικότερη* έννοια της ισότητας. Η πράξη απέδειξε, όπως αναγράφει σειρά ιστορικών αποφάσεων της Ολομέλειας του Ελληνικού Συμβουλίου της Επικρατείας (Αποφάσεις 1917-1929/1998 και 1933/1998 της 8ης Μαΐου 1998) ότι η καθιέρωση απλώς τυπικής ισότητας ενώπιον του νόμου για όλους, αποτελεί υποκρισία και στην πράξη διαιώνιση της αδικίας σε βάρος των μειονεκτουσών και περιθωριοποιημένων κοινωνικο-οικονομικών ομάδων, κατηγοριών κλπ. Η μεγαλύτερη από αυτές τις ομάδες είναι οι γυναίκες (μισός πληθυσμός της γης).

Γι' αυτό η λήψη ειδικών θετικών μέτρων όχι μόνο δεν αποτελεί «διάκριση» λόγω φύλου, χρώματος, θρησκείματος κτλ, δηλαδή περιορισμό ή αναιρέση της ισότητας, αλλά μέσο για εφαρμογή ουσιαστικής ισότητας και παραμερισμό της κοινωνικής αδικίας, δηλαδή ουσιαστικών διακρίσεων.

Επιτρέψτε μας να υπενθυμίσουμε τις σχετικές διατυπώσεις για την ισότητα των άρθρων των εξής Ευρωπαϊκών Συνταγμάτων¹:

- α) Γερμανικού, άρθρο 3 παρ. 2
- β) Πορτογαλικού, άρθρο 9 παρ. d και h, άρθρο 109
- γ) Αυστριακού, άρθρο 7 παρ. 2
- δ) Ιταλικού, άρθρο 3
- στ) Γαλλικού, άρθρο 3 όπως τροποποιήθηκε πρόσφατα
- ε) Διαφόρων γερμανικών Länder

¹ Βλ. λεπτομερέστερα Α. Yotopoulos-Marangopoulos, *Les mesures positives, pour une égalité effective des sexes*, Sakkoulas (Athènes)-Bruylant (Bruxelles), 1998, σελ. 56 έπ. όπου και συντάγματα άλλων ηπείρων.

Στην Convention εναπόκειται να επιλέξει μια από αυτές ως διατυπώσεις ή άλλη ευστοχότερη κατά την κρίση της.

Ειδικά για την ισότητα των φύλων αναγκαία παρίσταται από την πράξη η αναφορά ρητής διάταξης στη Χάρτα προσθετάς μετά τη γενική διάταξη περί ισότητας. Η διάταξη αυτή πρέπει να εμπνέεται από τις σχετικές διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης εναντίον των διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW), η οποία έχει ήδη εισαχθεί στα δικαιοκτικά συστήματα των Χωρών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού όλες την κύρωσαν.

Πιο συγκεκριμένα, πιστεύουμε ότι αναγκαία και σύμφωνη με το σήμερα κρατούν πνεύμα διεθνώς και στην Ευρώπη με ειδικά κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ιδίως άρθρο 2 παρ. 4 της Οδηγίας 76/207/9.2.1976), όπως ερμηνεύθηκε και από πρόσφατη απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου του Λουξεμβούργου (Απόφ. 1 της 28ης Μαρτίου 2000, *Affaire Badeck C-158/97*) είναι η παρακάτω διατύπωση πρόσθετης παραγράφου στο άρθρο 1α του Conven 36:

«1. Η ουσιαστική ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών πρέπει να εξασφαλίζεται και να προάγεται σε όλους τους τομείς. Οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση διάκριση λόγω φύλου απαγορεύεται.

2. Ενδείκνυται η λήψη προσωρινών θετικών μέτρων, κατά κύριο λόγο για τη βελτίωση της θέσης των γυναικών, που θα ισχύουν έως ότου επιτευχθεί ουσιαστική ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών»

2. Χρήσιμη θεωρούμε και τη ρητή αναφορά της αρχής ότι κάθε συναλλαγή που αφορά το ανθρώπινο σώμα ή τμήμα του απαγορεύεται ως αντι-στρατευόμενη την ανθρώπινη αξία, την αξιοπρέπεια, τη σωματική, πνευματική και ψυχική υγεία ή ακεραιότητα, ακόμα και τη ζωή σε όχι λίγες περιπτώσεις, και πρέπει να τιμωρείται, αφού το ανθρώπινο σώμα είναι αγαθό *extra commercium*. Συνεπώς οι νέες μορφές δουλείας, ιδίως η σεξουαλική εκμετάλλευση των γυναικών και των παιδιών ως διεθνικό οργανωμένο έγκλημα που μαστίζει σήμερα την Ευρώπη, καθώς και η εμπορία οργάνων για μεταμόσχευση, συχνά συνδυασμένη με βαρύτατα εγκλήματα, πρέπει να ανασχεθούν με ριζικά μέτρα σε συνεργασία όλων των χωρών –τιμωρητικά των ενόχων και κοινωνικής συμπαράστασης και ένταξης των θυμάτων– βάσει προγράμματος συνεργασίας όλων των ευρωπαϊκών χωρών.

Σχετική διάταξη θα πρέπει να εισαχθεί στο άρθρο 1 (CONVENT 28).

3. Η πράξη απέδειξε ότι ορισμένες καταστρατηγήσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου με επίκληση δήθεν εθίμων θρησκευτικών, πολιτισμικών, ιστορικών που σήμερα ενισχύονται ιδίως από πολιτικές ή θρησκευτικές αρχές που εμπνέονται από θρησκευτικό εξτρεμισμό (φονταμενταλισμό) πρέπει να

σταματήσουν. Συχνά συνίστανται σε κατάργηση σχεδόν όλων των δικαιωμάτων του ανθρώπου ευρειών λαϊκών μαζών, ιδίως των γυναικών.

Η εισαγωγή στη Χάρτα διατάξεων αναλόγων με των παρα. I 5 και II B 3,38 της Διακήρυξης και του Προγράμματος Δράσης της Βιέννης του 1993 για τα ανθρώπινα δικαιώματα, θεωρούμε ότι επιβάλλεται από τη σημερινή συγκυρία, ακόμα και στην Ευρώπη, όπου οι σε ευρωπαϊκές χώρες διαβιούντες πολυάριθμοι οπαδοί τέτοιων κινήματων, (ιδίως ισλαμιστικών, αλλά και του Βατικανού) επιμένουν να εφαρμόζουν πρακτικές αντίθετες με τα δικαιώματα του ανθρώπου.

4. Η ρητή απαγόρευση της θανατικής ποινής στις Χώρες-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ώρα πλέον να θεσπισθεί στη Χάρτα των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

5. Last but not least, θεωρούμε επιβαλλόμενη την ενίσχυση από τη σχεδιαζόμενη Χάρτα των κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων γενικά. Το Συμβούλιο της Ευρώπης το έπραξε ήδη με τη διεύρυνση και ενίσχυση της Χάρτας του Τορίνο το 1991 (Πρωτόκολλο τροποποίησης του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη, ETS αρ. 142, ν.2422/1996 ΦΕΚ Α΄144) και ιδίως με την προσθήκη σ' αυτήν του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της 9ης Νοεμβρίου 1995, που για πρώτη φορά αναγνωρίζει και δικαίωμα συλλογικής αναφοράς-προσφυγής για παραβιάσεις κοινωνικών δικαιωμάτων.

Εκείνο, όμως, που επιβάλλει την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ενίσχυση αυτών των δικαιωμάτων είναι το γεγονός που προέκυψε από τη διεθνή πρακτική και έντονα διακήρυξε η πρόσφατη Παγκόσμια Διάσκεψη της Γενεύης (Copenhagen +5, 24-26 Ιουνίου 2000) ότι η οικονομική παγκοσμιοποίηση γίνεται διαρκώς πιο απάνθρωπη και καταλυτική της δικαιοσύνης μεταξύ ατόμων και χωρών (αφού ελάχιστοι πλούσιοι, άτομα και κράτη, γίνονται διαρκώς πλουσιότεροι, ενώ οι λαϊκές μάζες και οι χώρες του τρίτου κόσμου γίνονται φτωχότερες). Αλλά γίνεται καταλυτική και της ίδιας της δημοκρατίας. (αφού διαρκώς λιγότεροι άνθρωποι σε κάθε χώρα γίνονται οι κύριοι ιδιοκτήτες του πλούτου και των ΜΜΕ). Έτσι πρώτη εξουσία καθίσταται μία εξουσία ελάχιστων προσώπων, μη αναγνωριζόμενη από τα δημοκρατικά συντάγματα, μη εκλεγόμενη από τον λαό και ουσιαστικά μη ελεγχόμενη (αφού οι πολιτικοί την φοβούνται και όχι αυτή τους πολιτικούς).

Η ανάσχεση αυτής της εξέλιξης, την οποία τα όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα προστατευόμενα κοινωνικά δικαιώματα μπορούν να χαλιναγωγήσουν, εν μέρει τουλάχιστον, θα είναι προς το συμφέρον όλων –και των ολίγων πλουσίων– αφού έτσι θα μπορούσαν να αποφευχθούν μοιραίες συγκρούσεις κοινωνικές και πόλεμοι.

Η ευρωπαϊκή εξέλιξη των τελευταίων ετών καταδεικνύει κραυγαλέα την εμφάνιση όλων των παραπάνω φαινομένων και αποδεικνύει ότι ο παραμερισμός ή ο περιορισμός των κοινωνικών δικαιωμάτων αποτελεί πολιτική άδικη, αντιδημοκρατική και άφρονα.

Αθήνα, 11 Ιουλίου 2000

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 4

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΟΣ
ΣΤΙΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ*

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου συνεδρίασε στις 13 Ιουλίου 2000 και συζήτησε το θέμα της αναγραφής του θρησκειώματος στις ταυτότητες, το οποίο θεώρησε ότι υπάγεται στην αρμοδιότητά της σύμφωνα με το νόμο 2667/1998.

Η Επιτροπή είχε ενώπιόν της τις γραπτές εισηγήσεις δύο εκ των μελών της, καθηγητών του συνταγματικού δικαίου, των κυρίων Αντώνη Μανιτάκη και Φίλιππου Σπυρόπουλου. Μετά από εκτενή συζήτηση, η Επιτροπή κατέληξε ομόφωνα στο ακόλουθο συμπέρασμα, στο οποίο συγκλίνουν και οι δύο γνωμοδοτήσεις:

Είναι αποκλειστικό έργο της Πολιτείας ο καθορισμός των στοιχείων βάσει των οποίων οι διάφορες δημόσιες αρχές θα αναγνωρίζουν την ταυτότητα των πολιτών.

Περιορισμό στο παραπάνω έργο των δημόσιων αρχών θέτει η αρχή του σεβασμού των ατομικών δικαιωμάτων. Επομένως, η αναφορά διαφόρων προσωπικών στοιχείων στο δελτίο της ταυτότητας ή, αντίθετα, η παράλειψή τους είναι συνταγματική εφόσον δεν παραβιάζει τα ατομικά δικαιώματα.

Ειδικότερα, είναι φανερό ότι η απάλειψη της αναφοράς των στοιχείων του θρησκειώματος στις αστυνομικές ταυτότητες δεν παραβιάζει κανένα ατομικό δικαίωμα και, ειδικότερα, τη θρησκευτική ελευθερία υπό τις δύο εκφάνσεις της: το δικαίωμα να πρεσβεύει κανείς οποιοδήποτε θρήσκευμα ή κανένα (αθεΐα, αγνωστικισμός) και να το εκφράζει (*jus confiteri*), και το δικαίωμα άσκησης των της λατρείας σύμφωνα με το θρήσκευμα στο οποίο ανήκει.

Αντίθετα, η επιλογή των θρησκειώματος, ως στοιχείου προσδιοριστικού της ταυτότητας, προσκρούει στη θρησκευτική ελευθερία και, ειδικότερα στο δικαίωμα να μη δηλώνει κάποιος ή να σιωπά σχετικά με την θρησκευτική του πίστη, και δημιουργεί κινδύνους για πιθανές διακρίσεις σε βάρος του λόγω της θρησκείας, όπως έχει αποδείξει η παρελθούσα εμπειρία (διώξεις Εβραίων, διακρίσεις στην επαγγελματική σταδιοδρομία, κ.α.). Ακόμα και η προαιρετική αναγραφή του θρησκειώματος, δεδομένης της μεγάλης

* Το κείμενο αυτό απεστάλη στις 14 Ιουλίου 2000 στον Υπουργό Δικαιοσύνης και στα ΜΜΕ.

πλειοψηφίας των πιστών της «επικρατούσας» θρησκείας, θα σήμαινε αυτόματα για τον πολίτη, που επέλεγε τη μη αναγραφή, ότι δεν είναι χριστιανός ορθόδοξος, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε διακρίσεις σε βάρος του. Με άλλα λόγια, η υποχρεωτική ή προαιρετική αναγραφή του θρησκευόμενου θα δημιουργούσε αδικαιολόγητο περιορισμό της θρησκευτικής ελευθερίας και εισαγωγή σε πιθανές διακρίσεις. Γι' αυτό ορθά οι θρησκευτικές πεποιθήσεις έχουν συμπεριληφθεί στα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα από το άρθρο 2 (β) του νόμου 2472/1997.

Συμπερασματικά, τόσο η υποχρεωτική όσο και η προαιρετική αναγραφή του θρησκευόμενου στις ταυτότητες είναι αντισυνταγματική (άρθρο 5 παρ.1 και 2, άρθρο 13 του Συντάγματος) και αντίθετη στην ελληνική νομοθεσία (νόμος 2472/1997) και στις διεθνείς υποχρεώσεις της Ελλάδας [Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα (που κυρώθηκε με το νόμο 2068/1992), Οδηγία 95/46 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, άρθρα 18, 26 και 27 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (που κυρώθηκε με το νόμο 2462/1997), άρθρα 9 και 14 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (που κυρώθηκε με το Ν.Δ. 53/1974), άρθρο 18 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1948) και Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη κάθε μορφής μισαλλοδοξίας και διάκρισης λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων (1981)].

Αθήνα, 13 Ιουλίου 2000

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 5

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ
ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ*

Α΄. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ «ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ» ΜΕ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΜΑΪΟΥ 2000

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η χώρα μας έχει επείγουσα ανάγκη χάραξης μεταναστευτικής πολιτικής που να ανταποκρίνεται στις κοινωνικο-οικονομικές συγκυρίες οι οποίες υφίστανται σ' αυτήν και κυρίως στις ανάγκες της μακροπρόθεσμης σχετικής εξελικτικής-αναπτυξιακής πορείας της.

Η προσπάθεια προώθησης ενός νέου, σύγχρονου και προ πάντων ρεαλιστικού νομοθετικού πλαισίου για τη μετανάστευση στην Ελλάδα αποτελεί αναμφισβήτητα μία θετική εξέλιξη, παρά τη σχετική καθυστέρηση. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η ανάληψη της χάραξης και εφαρμογής της μεταναστευτικής πολιτικής από το Υπουργείο Εσωτερικών, σε συνεργασία με τα συναρμόδια υπουργεία, σύμφωνα με το πρότυπο των υπόλοιπων Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και η ύπαρξη ειδικής νομοθετικής μέριμνας για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών.

Εντούτοις, πρέπει να τονιστεί ότι η διεθνοποίηση και ταυτόχρονη μεγέθυνση των μετακινήσεων ατόμων ή πληθυσμών (το 1999 υπολογίστηκε ότι ο διεθνής πληθυσμός μεταναστών έφτασε τον πρωτοφανή αριθμό των 150 εκατομμυρίων) έχουν προσδώσει στο φαινόμενο της μετανάστευσης μία νέα, ιδιαίτερα περίπλοκη μορφή, με την οποία βρίσκονται αντιμέτωπα όλα τα Κράτη του «Πρώτου Κόσμου». Η άμεση ανάγκη αποτελεσματικής αντιμετώπισης του διεθνούς μεταναστευτικού φαινομένου έχει πλέον αποκτήσει θέση προτεραιότητας στις ημερήσιες διατάξεις περιφερειακών αλλά και διεθνών Οργανισμών (βλ. UN Commission on Human Rights, Report, Human Rights of Migrants, UN Doc. E/CN.4/2000/82, 06.01.2000). Για τους λόγους αυτούς το ελληνικό Υπουργείο που αναλαμβάνει πλέον τον μεταναστευτικό σχεδια-

* Οι παρατηρήσεις υπό στοιχείο Α΄ και υπό στοιχείο Β΄, που περιέχουν τις τελικές θέσεις της ΕΕΔΑ, μετά από συζητήσεις επί υποβληθεισών προτάσεων (βλ. παραπάνω Απολογισμό Γ΄ Τμήματος), απεστάλησαν στον Πρωθυπουργό, στον Πρόεδρο της Βουλής, στην Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, στους Αρχηγούς και Κοινοβουλευτικούς Εκπροσώπους των Κομμάτων και στα μέλη της αρμόδιας Κοινοβουλευτικής Επιτροπής.

σμό χρειάζεται επείγοντως την σχετική τεχνογνωσία η οποία μπορεί να προέλθει από εμπειρογνώμονες και ερευνητικά ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού (χωρών Ευρωπαϊκών ή μη, με μεγάλη σχετική εμπειρία).

Πέραν τούτων, όμως, η δημιουργία και θέση σε λειτουργία ενός αποτελεσματικού μεταναστευτικού σχεδιασμού έχει άμεση ανάγκη της διαρκούς συνεργασίας και ανταλλαγής γνώσης μεταξύ του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργείου και όλων των υπόλοιπων εμπλεκόμενων Δημοσίων Υπηρεσιών αλλά και κοινωνικών φορέων (συμπεριλαμβανομένων ελληνικών και διεθνών, Μη Κυβερνητικών και Διακυβερνητικών Οργανώσεων που δρουν στην Ελλάδα).

Ιδιαίτερα για τις εμπλεκόμενες Δημόσιες Υπηρεσίες σημειώνεται η ανάγκη εξομάλυνσης των κρίσιμων δυσλειτουργιών στις προξενικές αρχές, στους επιφορτισμένους για την φύλαξη των συνόρων, στις Γενικές Γραμματείες των Περιφερειών και στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης που έχουν επισημανθεί και από το Συνήγορο του Πολίτη στις ετήσιες εκθέσεις του ή άλλα ειδικότερα κείμενά του.

Απαραίτητη κρίνεται επίσης η συνεχής ενημέρωση και επιμόρφωση του ελληνικού κοινού σε θέματα που αφορούν στο νέο νομοθετικό μεταναστευτικό καθεστώς αλλά και στην τάση *de facto* δημιουργίας μιας περισσότερο πλουραλιστικής ελληνικής κοινωνίας. Ένα συμπληρωματικό στοιχείο μεταναστευτικής πολιτικής στο οποίο πρέπει να δοθεί έμφαση, είναι η ανάγκη άμεσης συνεργασίας της Ελλάδας με τις κυριότερες, τουλάχιστον, χώρες προέλευσης μεταναστών που εισέρχονται στο ελληνικό έδαφος. Ένας ορθολογιστικός μεταναστευτικός σχεδιασμός μπορεί να βασιστεί στη δημιουργία ενός πλαισίου μεταναστευτικών διμερών ή πολυμερών συμβάσεων μεταξύ της Ελλάδας και των ανωτέρω χωρών, σχετικών με αποδοχή μεταναστών εργατών, που θα έχουν τη δυνατότητα να ανταποκριθούν και να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες εργατικού δυναμικού για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας.

Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική και πράξη πρέπει να είναι βασισμένη σε εξειδικευμένη επιστημονική έρευνα (σχετικός ερευνητικός φορέας σκόπιμο θα ήταν να δημιουργηθεί σύντομα στο Υπουργείο Εσωτερικών) και να είναι απόλυτα διαυγείς οι στόχοι της. Μένοντας σταθερά προσηλωμένη στις θεμελιώδεις αρχές δικαίου ενός σύγχρονου ευρωπαϊκού Κράτους, η ελληνική μεταναστευτική πολιτική πρέπει πάντοτε να έχει ως γνώμονές της τις κοινωνικο-οικονομικές συγκυρίες και προ πάντων τις μακροπρόθεσμες ανάγκες και προοπτικές ανάπτυξης της Ελλάδας.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Το νομοσχέδιο δεν ασχολείται με τους εκατοντάδες χιλιάδες παράνομους μετανάστες που παραμένουν και εργάζονται στην χώρα μας και οι οποίοι αποτελούν την πλειονότητα του όλου αριθμού των αλλοδαπών. Έτσι όμως παρακάμπτεται ο κορμός πολλών από τα προβλήματα που σκοπεύει να επιλύσει η εν λόγω ρυθμιστική πρωτοβουλία της Πολιτείας. Για την αντιμετώπιση του οξύτερου προβλήματος που υπάρχει, προτείνεται να δοθεί μια ακόμη ευκαιρία, με ρεαλιστικές προϋποθέσεις και, αυτή τη φορά, καλύτερη οργάνωση των υπεύθυνων διοικητικών υπηρεσιών, για τη νομιμοποίηση των μεταναστών «χωρίς χαρτιά», εντός των γενικότερων πλαισίων που η μεταναστευτική μας πολιτική θα καθορίσει. Είναι σκόπιμο έτσι να τονιστεί ότι ως βασικές, απόλυτα αλληλένδετες, αρχές μιας σύγχρονης μεταναστευτικής πολιτικής πρέπει να αναγνωρισθούν οι εξής: (α) η μετανάστευση σε μια χώρα υποδοχής έχει πάντοτε τη δυνατότητα και πρέπει να εμπλουτίζει την κοινωνική, επιστημονική και πολιτισμική ζωή της χώρας υποδοχής, ενώ πρέπει παράλληλα να ανταποκρίνεται στις ανθρωπιστικές αξίες και στις επιταγές των κανόνων του σύγχρονου διεθνούς δικαίου, (β) η μετανάστευση σε μια χώρα υποδοχής επιτυγχάνει μόνο όταν οι ίδιοι οι μετανάστες εξασφαλίζουν συνθήκες καλύτερες από εκείνες της χώρας προέλευσης τους και ομαλή –διαπραγματευμένη– συμβίωση με την κοινωνία που τους υποδέχεται. Η επιτυχής έκβαση της μεταναστευτικής πολιτικής θα εξαρτηθεί από την άμεση συνεργασία των αρμόδιων κρατικών και κοινωνικών φορέων και από την επιστημονική τεκμηρίωση από τους ανωτέρω φορείς όλων των θέσεών τους που θα αφορούν στις πραγματικές ανάγκες εισδοχής και δυνατότητες απορρόφησης νέου ανθρώπινου δυναμικού στη χώρα μας. Επισημαίνεται ότι οι μεταβατικού χαρακτήρα ρυθμίσεις για τους μετανάστες που βρίσκονται ήδη στη χώρα αλλά δεν έχουν νομιμοποιηθεί, δεν πρέπει να εισαχθούν εκ των υστέρων στο νομοσχέδιο με τη μέθοδο των τροπολογιών, αλλά να γίνουν αντικείμενο μελέτης και προβληματισμού των ενδιαφερόμενων πλευρών. Η ΕΕΔΑ επιφυλάσσεται να διατυπώσει τη γνώμη της σχετικά.

2. Το νομοσχέδιο, αν και εξαιρεί ρητά τους πρόσφυγες (άρθρο 2 παρ. 1 εδ. β) περιλαμβάνει διατάξεις που είναι δυνατόν να προκαλέσουν σύγχυση, ιδίως ως προς τους αιτούντες άσυλο που δεν έχουν ακόμη αναγνωρισθεί ως πρόσφυγες. Στο άρθρο 49, λ.χ., όπου ρυθμίζονται τα της διοικητικής απέλασης γίνεται γενικόλογη αναφορά στις «διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας μας». Ορθότερη θα ήταν η διατύπωση: «με την επιφύλαξη των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας και της ειδικής νομοθεσίας περί προσφύγων».

3. Άρθρο 5 (Θεώρηση εισόδου): Θεωρείται σκόπιμη η καθιέρωση εύλογης προθεσμίας εντός της οποίας η Διοίκηση (εν προκειμένω η προξενική Αρχή) θα είναι υποχρεωμένη να απαντήσει σε αίτηση θεώρησης εισόδου στη χώρα (τέτοια προθεσμία είναι σκόπιμο να υπάρχει και στις υπόλοιπες περιπτώσεις αιτήσεων αλλοδαπών για είσοδο και παραμονή στη χώρα για εργασία κλπ). Η καθιέρωση μιας τέτοιας προθεσμίας θα συνέβαλε τα μέγιστα σε μια αποτελεσματικότερη και χρηστώτερη λειτουργία της ελληνικής Διοίκησης στο μεταναστευτικό χώρο, όπως επιβάλλουν τα σύγχρονα πρότυπα αποτελεσματικής και ευέλικτης Διοίκησης.

4. Στο άρθρο 7 επιτρέπεται η *αναιτιολόγητη* άρνηση του έλληνα πρόξενου για την χορήγηση θεώρησης εισόδου σε αλλοδαπό. Πρόκειται ασφαλώς για διάταξη που δεν αρμόζει σε ένα σύγχρονο κράτος δικαίου, αφού τυχόν κίνδυνοι, λ.χ., για την εθνική ασφάλεια, θα μπορούσαν να προβληθούν ως προβλεπόμενη αιτιολογία. Αξίζει εξάλλου να σημειωθεί ότι δεν είναι απολύτως σαφές κατά πόσο αυτή η αναιτιολόγητη άρνηση είναι δυνατό να αφορά και μέλος οικογένειας πρόσφυγα.

5. Στην Επιτροπή Μετανάστευσης κατά το άρθρο 9 θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη η συμμετοχή εκπροσώπου του τοπικού Δικηγορικού Συλλόγου καθώς και *ειδικευμένης* Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης, εφόσον υφίσταται στη συγκεκριμένη περιφέρεια.

6. Στο άρθρο 12 η διατύπωση «μπορεί», ως προς την ανανέωση της ετήσιας άδειας παραμονής για σπουδές, είναι πιθανόν να προκαλέσει προβλήματα. Ο συνολικός χρόνος παραμονής θα ήταν σκόπιμο να επιμηκυνθεί, αφού οι αλλοδαποί αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα με την δύσκολη ελληνική μας γλώσσα.

7. Άρθρο 22 παρ. 2 (Ανανέωση άδειας παραμονής για την παροχή εξαρτημένης εργασίας): Η γνώμη της Επιτροπής Μετανάστευσης που έχει τη δυνατότητα να καλεί τον αλλοδαπό σε συνέντευξη, και επομένως εξετάζει *κατ' ουσία* το σχετικό αίτημα, πρέπει να έχει δεσμευτική ισχύ για τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας.

8. Άρθρο 22 παρ. 3 και 4 (Μακρόχρονοι μετανάστες): Οι μακρόχρονοι μετανάστες (μετανάστες που έχουν διαμείνει νόμιμα και συνεχώς για μια περίοδο τουλάχιστον πέντε ετών σε μια χώρα υποδοχής) πρέπει να τυγχάνουν ευνοϊκής μεταχείρισης από τη Διοίκηση, σύμφωνα με τη Σύσταση (2000) 15 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης (13 Σεπτεμβρίου 2000), με θέμα την «Ασφάλεια Διαμονής Μακρόχρονων Μεταναστών». Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει αναγνωρίσει την ιδιαιτερότητα αυτής της κατηγορίας μεταναστών και έχει συστήσει στα Κράτη Μέλη

του την ευνοϊκή μεταχείριση αυτών των ατόμων σε θέματα όπως είναι η ανανέωση των αδειών παραμονής τους στη χώρα υποδοχής, η συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας, η κοινωνική ασφάλισή τους και η ελεύθερη μετακίνησή τους στην επικράτεια της χώρας υποδοχής. Ως εκ τούτου προτείνεται η ιδιαίτερη αντιμετώπιση αυτής της κατηγορίας μεταναστών από ειδική διάταξη / ειδικές διατάξεις του Σχεδίου Νόμου, κατ' εφαρμογή της ανωτέρω Σύστασης του Συμβουλίου της Ευρώπης.

9. Άρθρο 27 παρ. 1 (Οικογενειακή συνένωση): Η οικογενειακή συνένωση (ορθότερο: επανένωση) του νόμιμα εργαζόμενου μετανάστη στη χώρα υποδοχής συνιστά εύλογα τον ακρογωνιαίο λίθο για την επιτυχή συμμετοχή του μετανάστη στην κοινωνική και οικονομική ζωή και ανάπτυξη της χώρας υποδοχής. Για το λόγο αυτό ο Νομοθέτης υποχρεούται να αντιμετωπίσει το θέμα της οικογενειακής συνένωσης με ιδιαίτερα μεγάλη προσοχή και ευαισθησία. Ο χρονικός περιορισμός των τριών ετών που θέτει το Σχέδιο Νόμου αντιβαίνει στο Άρθρο 12 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για το Νομικό Καθεστώς των Μεταναστών Εργαζομένων (1977, ΣΕΣ Νο. 93). Σύμφωνα με την ανωτέρω Σύμβαση η προθεσμία αναμονής για πραγματοποίηση της οικογενειακής συνένωσης των μεταναστών στην Ευρώπη δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες. Την ίδια προθεσμία ενός έτους υιοθετεί και η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την Οδηγία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για το Δικαίωμα Οικογενειακής Συνένωσης (Άρθρο 3 παρ. 1 (α), Doc. COM (2000) 624 final, 10.10.2000, 1999/0258 [CNS]). Πρόκειται για μία λογική προθεσμία που είναι σκόπιμο να εισαχθεί και στην ελληνική νομοθεσία.

10. Άρθρο 27 παρ. 2 (Μέλη οικογένειας αλλοδαπού): Στον Έλληνα νομοθέτη εναπόκειται να λάβει υπόψη την πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για το Δικαίωμα Οικογενειακής Συνένωσης που έχει ήδη γίνει από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Doc. COM (2000) 624 final, 10.10.2000, 1999/0258 [CNS]) το οποίο διευρύνει τον κατάλογο των προσώπων για τα οποία επιτρέπεται συνένωση.

11. Η απαγόρευση της άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας επί τρία έτη κατά το άρθρο 30 (μετά την οικογενειακή επανένωση) είναι μάλλον μακράς διάρκειας και προωθεί την παράνομη εργασία των προσελθόντων εκ των υστέρων μελών της οικογένειας. Θα μπορούσε να επιλεγεί η λύση να δίνονται, κατ' αρχήν, άδειες εργασίας για αντικείμενα και ειδικότητες όπου δεν υφίσταται υψηλή ανεργία ημεδαπών και νόμιμων αλλοδαπών.

12. Σχετικά με το άρθρο 33 παρατηρούμε τα εξής:

(α) Στο τέλος της παρ. 1 ως «κέντρα διασκέδασης καθορίζονται [με απόφαση του ΥΠΕΣΔΔΑ] και άλλα πέραν των όσων προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις». Η διάταξη αυτή μπορεί να δημιουργήσει επικίνδυνα περιθώρια δράσης των σχετικών επιχειρηματιών εκτός των ορίων ελέγχου και του πνεύματος του Μεταναστευτικού Νόμου.

(β) Απαλειπτέα είναι η διάταξη (άρθρο 33 παρ. 5 εδ. α) που επιτρέπει την μεταβίβαση της άδειας λειτουργίας του κέντρου του οποίου καταδικάσθηκε ο ιδιοκτήτης για διάφορες εγκληματικές πράξεις, ανάμεσα στις οποίες είναι και οι στρεφόμενες κατά της γενετήσιας ελευθερίας και αυτές που εκμεταλλεύονται τη γενετήσια ζωή.

(γ) Επισημαίνουμε δύο σημαντικές παραλείψεις: Πρώτον, τη μη πρόβλεψη βαρύτατων οικονομικών –διοικητικών ή/και ποινικών– κυρώσεων σε περίπτωση που αποκαλυφθεί η απατηλή χρησιμοποίηση γυναικών «καλλιτεχνών» για άλλο σκοπό (δηλ. σεξουαλική εκμετάλλευση). Επίσης θα πρέπει να θεσμοθετηθεί η οριστική αφαίρεση της άδειας λειτουργίας του κέντρου όταν διαπιστωθούν περισσότερες της μιας περιπτώσεις σεξουαλικής εκμετάλλευσης γυναικών «καλλιτεχνών». Δεύτερον, την αναστολή της απέλασης της «καλλιτέχνιδος» που κατήγγειλε τη σεξουαλική εκμετάλλευσή της ή είναι πρόθυμη να συνεργαστεί με τις αρμόδιες αρχές για την απόδειξη της ενοχής του εκμεταλλευτή της. Η αναστολή αυτή θα πρέπει να συνοδεύεται από προστασία αστυνομική, κοινωνική και οικονομική του θύματος.

13. Είναι ανάγκη να διασαφηνισθεί αν το άρθρο 34 αφορά μόνο σε καλλιτέχνες κέντρων διασκέδασης. Η διατύπωση της παρ. 1 δεν αναφέρεται περιοριστικά σε καλλιτέχνες κέντρων διασκέδασης. Η απάντηση, ωστόσο, θα πρέπει μάλλον να είναι θετική, αφού για τους άλλους καλλιτέχνες υπάρχει το άρθρο 37.

14. Για το άρθρο 43 παρατηρούμε τα εξής:

Κατ' αρχήν η διατύπωση της έννοιας της «διάκρισης» δεν ανταποκρίνεται στη σήμερα κρατούσα. Η διάκριση επιφέρει κατάργηση ή μείωση απόλαυσης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και όχι αύξηση. Η προνομιακή μεταχείριση αδύνατων και μειονεκτουσών κοινωνικο-οικονομικών κατηγοριών για την εξουδετέρωση των εις βάρος τους ανισοτήτων στην πράξη, αποτελεί θετικό μέτρο που αποσκοπεί όχι στη μείωση αλλά στην ουσιαστικοποίηση της ισότητας. Προτείνουμε, λοιπόν, την αντικατάσταση της λέξης «προτίμηση» στην παράγραφο 1 του άρθρου 43 με τις λέξεις «δυσμενή μεταχείριση». Εξ άλλου η απαγόρευση διακρίσεων του ίδιου άρθρου θα μπορούσε να επεκταθεί στο φύλο και στις πολιτικές, θρησκευτικές και

κοσμοθεωρητικές αντιλήψεις. Θα ήταν μία ευκαιρία το παρόν νομοσχέδιο να εισαγάγει ένα σύγχρονο σύστημα κυρώσεων (διοικητικών και ποινικών) κατά των εν λόγω διακρίσεων γενικά (βλ. σχετική παρ. 13 της απόφασης 2000/48, της UN Commission on Human Rights, Human Rights of Migrants, UN Doc E/CN.4/RES/2000/48, 25.04.2000 και παρ. 3 της Απόφασης της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ 54/166, Protection of Migrants, UN Doc A/RES/54/166, 24.02.2000: και τα δύο αυτά Όργανα του ΟΗΕ τονίζουν την ανάγκη εξάλειψης των διακρίσεων κατά των μεταναστών και τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων από τα Κράτη για τη δημιουργία αρμονικών, ανεκτικών κοινωνικών σχέσεων).

15. Άρθρο 44 παρ. 2 και 6 (Πρόσβαση των ανήλικων αλλοδαπών στην εκπαίδευση): Σχετικά με την εκπαίδευση των ανήλικων αλλοδαπών κρίνεται σκόπιμη η ενσωμάτωση στο Νόμο, με ειδική διάταξη, των εδαφίων γ, δ και ε του άρθρου 28 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΟΗΕ, 1989, Ν. 2101/1992, ΦΕΚ Α' 192), σύμφωνα με τα οποία κάθε Κράτος: καθιστά ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί τη σχολική και την επαγγελματική ενημέρωση και τον προσανατολισμό, και λαμβάνει μέτρα ενθάρρυνσης της τακτικής σχολικής φοίτησης και μείωσης του ποσοστού εγκατάλειψης των σχολικών σπουδών από τους ανήλικους αλλοδαπούς.

16. Άρθρο 44 παρ. 3 (Δικαιολογητικά εγγραφής σε δημόσια σχολεία): Ειδική παράγραφος θα πρέπει να προβλέπει την, κατ' εξαίρεση, με ελλιπή δικαιολογητικά εγγραφή σε δημόσια σχολεία τέκνων προσώπων αιτούντων άσυλο σύμφωνα με το άρθρο 1 του ΠΔ 61/1999, όπως επίσης των αλλοδαπών που παραμένουν στην ελληνική επικράτεια για ανθρωπιστικούς λόγους δυνάμει του άρθρου 8 του ΠΔ 61/1999.

17. Η προθεσμία των δύο ημερών κατά το άρθρο 49 παρ. 5 (προσφυγή κατά της απόφασης απέλασης) είναι αντισυνταγματική. Θα πρέπει να προβλέπονται τουλάχιστον πέντε εργάσιμες ημέρες ώστε να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων του αλλοδαπού.

18. Στο άρθρο 50 θα ήταν χρήσιμο να γίνεται ρητά μνεία των δυνατοτήτων αναστολής ή και άρσης της απέλασης. Στην πρώτη παράγραφο του εν λόγω άρθρου για τα κωλύματα των διοικητικών απελάσεων θα πρέπει να προβλεφθεί η σύμφωνη γνώμη εισαγγελέα όπως ισχύει για τις δικαστικές απελάσεις (παρ. 2 του ίδιου άρθρου).

19. Στο άρθρο 51 δεν προβλέπεται η απαγόρευση των ομαδικών απελάσεων (θεωρούμε ότι είναι σκόπιμο να υπενθυμίσουμε τη διαφορά μεταξύ απέλασης και επαναπροώθησης). Συναφές είναι βέβαια και το ζήτημα της επικύρωσης του τέταρτου πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ που εκκρεμεί.

20. Τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία εγγράφεται ένας αλλοδαπός στον κατάλογο ανεπιθύμητων κατά το άρθρο 54 παραμένουν άγνωστα, όπως και στο Ν. 1975/1991. Είναι προς το συμφέρον του Κράτους και της ασφάλειας δικαίου τα σχετικά κριτήρια να είναι ευκρινώς διατυπωμένα στον Νόμο και να μην καθορίζονται εκ των υστέρων με Διυπουργικές Αποφάσεις, όπως έχει ήδη γίνει βάσει του Ν.1975/1991 (βλ. ΥΑ 4803/13/4κγ/1992, ΦΕΚ Β' 407).

21. Εξεταστέο είναι μήπως το άρθρο 55 παρ. 1, στο τέλος, δημιουργεί μηχανισμό αστυνόμευσης των αλλοδαπών που έχουν ανάγκη επείγουσας νοσηλείας ο οποίος θα προκαλέσει την απροθυμία των νοσοκομείων να τους νοσηλεύσει. Η διάταξη αυτή πρέπει επίσης να εξαιρεί ρητά από το πεδίο εφαρμογής της τα παιδιά μεταναστών τα οποία, σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΟΗΕ, 1989, Ν. 2101/1992, ΦΕΚ Α' 192), έχουν απόλυτο δικαίωμα, μεταξύ άλλων, απόλαυσης ενός υψηλού επιπέδου υγείας (άρθρο 24 ΔΣΔΠ) και δικαίωμα στην εκπαίδευση (άρθρο 28 ΔΣΔΠ), ανεξάρτητα από τη νομική, μεταξύ άλλων, κατάσταση των γονιών τους (άρθρο 2 παρ. 2 ΔΣΔΠ).

22. Η παρ. 1 του άρθρου 58 προβλέπει ρυθμίσεις που μπορεί να αντιφάσκουν με άλλες του ίδιου νομοσχεδίου. Έτσι στο άρθρο 11 παρ. 1δ., λ.χ., ορίζεται ως προϋπόθεση για την χορήγηση άδειας παραμονής για σπουδές, ο αλλοδαπός «να έχει εξασφαλίσει κατάλυμα για την διαμονή του» ενώ η διάταξη 58 παρ. 1 του νομοσχεδίου απαγορεύει αυτό που θέτει η άλλη (άρθρο 11) ως προϋπόθεση για την χορήγηση άδειας παραμονής.

23. Η έκτη παράγραφος του άρθρου 58 πρέπει να αναφέρεται ειδικά σε εκείνους που ενεργούν από ταπεινά κίνητρα (κερδοσκοπία, εκμετάλλευση των αλλοδαπών κ.ο.κ.), έτσι ώστε να μην τιμωρούνται όσοι βοηθούν αλλοδαπούς από ανθρωπισμό.

24. Στο άρθρο 60 παρ. 4, θα ήταν σκόπιμο να προστεθεί, σύμφωνα και με τις προτάσεις της ΓΣΕΕ, το Σώμα Επιθεωρητών Εργασίας.

25. Η αναιτιολόγητη απόρριψη αιτήματος πολιτογράφησης κατά το άρθρο 65 δεν έχει θέση σε ένα σύγχρονο κράτος δικαίου.

26. Άρθρο 62 (Προϋποθέσεις πολιτογράφησης): Ο Νόμος πρέπει να προβλέπει ιδιαίτερη, ευνοϊκή μεταχείριση των ανιθαγενών προσώπων και των αναγνωρισμένων προσφύγων που διαμένουν νόμιμα στην ελληνική επικράτεια, όταν αυτά τα άτομα αιτούνται πολιτογράφηση (βλ. άρθρο 6 παρ. 4 (ζ) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης περί Ιθαγένειας, 1997, ΕΣΣ Νο. 166). Λόγω του ιδιαίτερα ευάλωτου χαρακτήρα αυτών των προσώπων ο απαραίτητος χρόνος νόμιμης διαμονής στην Ελλάδα (ως μια από τις προϋποθέσεις πολι-

τογράφησης) είναι λογικό και θεμιτό να είναι μειωμένος σε σύγκριση με τους υπόλοιπους αλλοδαπούς, όπως επίσης οι σχετικές αιτήσεις να εξετάζονται από τη Διοίκηση κατά προτεραιότητα

27. Στο άρθρο 68 η αναφορά σε μέλη Δ.Ε.Π. συγκεκριμένου γνωστικού αντικείμενου (λ.χ. Κοινωνιολογίας) από συγκεκριμένο Α.Ε.Ι. (το Πάντειο Πανεπιστήμιο), προκαλεί σοβαρό νομικό πρόβλημα ευνοϊκής μεταχείρισης του συγκεκριμένου Πανεπιστημίου σε βάρος όλων των υπόλοιπων Α.Ε.Ι. Εάν εξάλλου, η περιγραφή των εν λόγω μελών της Επιτροπής Πολιτογράφησης οδηγεί αναγκαστικά σε συγκεκριμένα πρόσωπα, πρόκειται για ατομική, εξώφθαλμα αντισυνταγματική, ρύθμιση που προσβάλλει, μεταξύ πολλών άλλων, και την αρχή της ισότητας. Τέλος, θεωρούμε ως παράλειψη το γεγονός ότι μεταξύ των μελών της εν λόγω Επιτροπής δεν προβλέπεται η συμμετοχή μέλους Δ.Ε.Π. με νομικές γνώσεις ή έστω εκπροσώπου του Δικηγορικού Συλλόγου (αφού η ανάληψη διοικητικών καθηκόντων από δικαστικούς πρόκειται, μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος, να απαγορευθεί).

Αθήνα, 9 Νοεμβρίου 2000

**Β΄. ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ
«ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ. ΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ
ΜΕ ΠΟΛΙΤΟΓΡΑΦΗΣΗ» ΜΕ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ 6.12.2000**

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου που έχει υποβάλει τις Παρατηρήσεις της επί του σχεδίου νόμου «Μετανάστευση και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια», αφού έλαβε γνώση του από 06.12.2000 σχεδίου νόμου «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια – Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση», καταθέτει τις εξής πρόσθετες Παρατηρήσεις σχετικές με το τελευταίο.

1. Κατ' αρχήν, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου αναφέρεται στις θέσεις της που εκφράστηκαν στο από 09.11.2000 κείμενο των Παρατηρήσεών της επί του σχεδίου νόμου της 25ης Μαΐου 2000.
2. Το σχέδιο νόμου «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια – Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση» που κατατέθηκε στη Βουλή των Ελλήνων την 7η Δεκεμβρίου 2000 συνιστά ένα νομικό κείμενο μερικά σημεία του οποίου εξακολουθούν να υπολείπονται των προτύπων του σύγχρονου διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου.
3. Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου σημειώνει την αλλαγή του τίτλου του σχεδίου νόμου και την εξάλειψη του όρου «μετανάστευση» από τον τίτλο. Θεωρούμε ότι ο όρος αυτός έπρεπε να παραμείνει ως αντικειμενικά ανταποκρινόμενος στο θέμα που καλείται να ρυθμίσει το σχέδιο νόμου.
4. Στο άρθρο 1 εξέλιπε ο ορισμός του μετανάστη που υπήρχε στο προηγούμενο σχέδιο νόμου (άρθρο 1.β). Η Εθνική Επιτροπή θεωρεί χρήσιμη την ύπαρξη του ορισμού αυτού στο Νόμο.
5. Στο άρθρο 2 («Έκταση εφαρμογής») εξέλιπε η κατηγορία των υπηκόων κρατών μελών της ΕΕ ως κατηγορία στην οποία δεν εφαρμόζεται ο υπό εξέταση νόμος. Η Εθνική Επιτροπή θεωρεί ως νομοτεχνικά αρτιότερη τη ρητή συμπερίληψη των προσώπων αυτών στο άρθρο 2.
6. Η διατύπωση του άρθρου 41 παρ. 1 του σχεδίου νόμου δίνει την εντύπωση ότι αναγνωρίζει τα «θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα» μόνο στους αλλοδαπούς «που διαμένουν νόμιμα στην ελληνική επικράτεια». Ωστόσο τόσο το Ελληνικό Σύνταγμα όσο και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, μεταξύ άλλων νομικών κειμένων προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου, προστατεύουν τον μεγαλύτερο αριθμό ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς περιορισμό βάσει

εθνικότητας ή νομιμότητας της παρουσίας ενός προσώπου στο έδαφος ενός Κράτους.

7. Σημειωτέα είναι η υποβάθμιση από το σχέδιο νόμου βασικών κοινωνικών δικαιωμάτων των αλλοδαπών, στην περίπτωση του άρθρου 31 (απαγόρευση άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας στα μέλη της οικογένειας του αλλοδαπού επί τρία έτη από την επανένωση της οικογένειας), σημείο του σχεδίου νόμου που απάδει προς τα πρότυπα προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων ενός σύγχρονου ευρωπαϊκού Κράτους. Η Εθνική Επιτροπή τονίζει ότι η ανωτέρω τριετής απαγόρευση εργασίας στα μέλη της οικογένειας αλλοδαπού προωθεί στην πράξη την παράνομη εργασία των προσώπων αυτών (βλ. σχετικές Παρατηρήσεις της Εθνικής Επιτροπής, Β.9-11).
8. Δεν ελήφθησαν καθόλου υπόψη οι Παρατηρήσεις μας επί του (παλαιού) άρθρου 33 (νυν άρθρου 34), γεγονός που μαρτυρεί έλλειψη συνειδητοποίησης του οξύτατου προβλήματος της σεξουαλικής εκμετάλλευσης αλλοδαπών γυναικών υπό τον μανδύα της «καλλιτέχνιδος».
9. Τα άρθρα 41 και 42 του σχεδίου νόμου πρέπει να τροποποιηθούν έτσι ώστε να εξαιρεθεί η αντίφαση που υπάρχει μεταξύ αυτών των διατάξεων και της (αυξημένης νομικής ισχύος βάσει του άρθρου 28 παρ. 1 του Συντάγματος) Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (N. 2101/1992), και ειδικότερα του άρθρου 2 παρ. 2 της ανωτέρω Σύμβασης που προβλέπει ότι τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να προστατεύουν αποτελεσματικά το παιδί «έναντι κάθε μορφής διάκρισης...βασισμένης στη νομική κατάσταση...των γονέων του, των νόμιμων εκπροσώπων του ή των μελών της οικογένειάς του». Με τη νέα θετική διάταξη του άρθρου 42 (3) β ο έλληνας νομοθέτης προστατεύει το δικαίωμα εκπαίδευσης των παιδιών «de facto προσφύγων» αλλά αφήνει απροστάτευτα τα παιδιά των παράνομων αλλοδαπών. Ο νόμος πρέπει να προβλέπει σαφώς το δικαίωμα πρόσβασης όλων ανεξαιρέτως των αλλοδαπών ανηλίκων στην εκπαίδευση, σύμφωνα με την ανωτέρω Διεθνή Σύμβαση.
10. Απορία προκαλεί η απάλειψη από το τελικό σχέδιο νόμου της διάταξης απαγόρευσης φυλετικών και άλλων σχετικών διακρίσεων (πρώην άρθρου 43), διάταξης με ιδιαίτερη δεοντολογική και πρακτική σημασία για ένα νομοθέτημα το πεδίο εφαρμογής του οποίου αφορά άμεσα σε αλλοδαπά πρόσωπα στην Ελλάδα. Ωστόσο είναι σωστό να αναγνωρίσουμε ότι πρόκειται για μια αρχή που καθιερώνεται τόσο στο Σύνταγμά μας όσο και σε διεθνή κείμενα που δεσμεύουν την Ελλάδα.

11. Οι διατάξεις των άρθρων 34 επ. χρήζουν άμεσης αναθεώρησης με σκοπό την ελαχιστοποίηση των δυνατοτήτων της παράνομης εκμετάλλευσης αλλοδαπών γυναικών «καλλιτεχνών σε κέντρα διασκέδασης» από τα γνωστά κυκλώματα «επιχειρηματιών» που δρουν στην Ελλάδα. Ο νόμος πρέπει να προβλέψει βαρύτερες κυρώσεις εναντίον αυτών των «επιχειρηματιών» και ειδική προστατευτική μεταχείριση για τις ανωτέρω αλλοδαπές γυναίκες, καθώς και αναστολή της απέλασής τους σε περίπτωση συνεργασίας τους με τις ελληνικές Αρχές για τη δίωξη των εκμεταλλευτών τους (βλ. και σχετικές Παρατηρήσεις της Εθνικής Επιτροπής, Β.12-13).
12. Στο νέο άρθρο 46 πρέπει να προστεθεί (όπως στο πρώην άρθρο 49) η ρητή «επιφύλαξη των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας μας». Σκόπιμη είναι η ρητή αναφορά επίσης στις υποχρεώσεις της χώρας που προκύπτουν από το διεθνές δίκαιο δικαιωμάτων του ανθρώπου.
13. Θεωρείται σκόπιμο να προστεθεί στο άρθρο 50 (χώροι κράτησης αλλοδαπών) ειδική παράγραφος που θα αναγνωρίζει το δικαίωμα των κρατουμένων (υπό διοικητική απέλαση) αιτούντων άσυλο να επικοινωνούν με τον δικηγόρο τους, την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες ή άλλες οργανώσεις προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι αιτήσεις ασύλου κρατουμένων προσώπων πρέπει να εξετάζονται κατά προτεραιότητα από τη Διοίκηση κατά ρητή διάταξη που είναι επίσης σκόπιμο να προστεθεί στο σχέδιο νόμου.
14. Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου θεωρεί θετική την πρόβλεψη από το άρθρο 68 των μεταβατικών διατάξεων του σχεδίου νόμου νομιμοποίησης των παράνομων μεταναστών που παραμένουν και εργάζονται, επί χρονικό διάστημα που έχει ανάγκη περαιτέρω σκέψης για τον προσδιορισμό του, στην χώρα μας (βλ. σχετική Παρατήρηση της Εθνικής Επιτροπής, Β.1).
15. Επίσης η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου αναγνωρίζει ως θετικό βήμα τη μείωση του χρόνου αναμονής του αλλοδαπού για την οικογενειακή του επανένωση (άρθρα 28 επ. και 69) από τα τρία στα δύο έτη. Όμως η ελληνική νομοθεσία οφείλει να προσαρμοσθεί πλήρως στα σύγχρονα ευρωπαϊκά και διεθνή νομικά πρότυπα και να προστατεύσει ιδιαίτερα το δικαίωμα οικογενειακής ενότητας και επανένωσης των νόμιμων αλλοδαπών μεταναστών ως μια από τις στοιχειωδέστερες προϋποθέσεις αρμονικής, δημιουργικής παρουσίας των αλλοδαπών μεταναστών στη χώρα μας. Ειδικότερα προτείνονται τα εξής: (α) η διε-

τής αναμονή για την οικογενειακή επανένωση είναι σκόπιμο να γίνει μονοετής (βλ. παρ. Β. 9 των Παρατηρήσεων της Εθνικής Επιτροπής της 09.11.2000) και (β) στα μέλη της οικογένειας του μετανάστη είναι σκόπιμο επίσης να συμπεριληφθούν οι γονείς του ίδιου και της συζύγου του που συμβιούσαν και ήταν αντικειμενικά εξαρτημένοι από αυτούς στη χώρα καταγωγής, όπως προβλέπεται ήδη από την ισχύουσα ελληνική νομοθεσία.

Βελτιωμένη, τέλος, θεωρούμε τη νέα διατύπωση των προτεινόμενων διατάξεων των άρθρων 48.2 και 45.1β, σε σύγκριση με την προηγούμενη διάταξη 48.1, διότι στενεύει τις περιπτώσεις ανάκλησης της άδειας παραμονής και απέλασης αλλοδαπών προσώπων για λόγους δημόσιας υγείας.

Αθήνα, 30 Δεκεμβρίου 2000

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 6

ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗ ΝΕΚΡΩΝ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ*

Σύντομη αναδρομή

Το ζήτημα της αποτέφρωσης των νεκρών έθεσε για πρώτη φορά το 1987 ο τότε Δήμαρχος Αθηναίων Μ. Έβερτ με επιστολή του στην Ιερά Σύνοδο η οποία και δεν έδωσε καμία συνέχεια.

Στα τέλη του 1992 διοργανώθηκε από τον κ. Π. Ευθυμίου, σημερινό Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, συζήτηση στρογγυλής τράπεζας για το θέμα. Τις απόψεις της Εκκλησίας εξέφρασε ο σημερινός Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ο οποίος σημείωσε ότι η Εκκλησία αναγνωρίζει το δικαίωμα της Πολιτείας να καθιερώσει την αποτέφρωση των νεκρών και ότι από τη φύση της η Εκκλησία δεν δεσμεύει κανένα να κάνει αυτό που θεωρεί σωστό («Το Βήμα», 8.11.1992, σ.Α40-41).

Το 1998, ύστερα από πιέσεις ομάδας πρωτοβουλίας πολιτών υπέρ της αποτέφρωσης, κατατέθηκαν δύο νομοθετικές προτάσεις για τη ρύθμιση του ζητήματος οι οποίες είχαν ως κοινό σημείο την εισαγωγή του θεσμού μόνο για τους μη ανήκοντες στην Ορθόδοξη Χριστιανική Εκκλησία. Η πρώτη είχε τη μορφή αυτοτελούς νομοσχεδίου με τίτλο «Αποτέφρωση νεκρών προσώπων που δεν ανήκουν στην ορθόδοξη εκκλησία» και υπογραφόταν από 49 βουλευτές όλων των πολιτικών αποχρώσεων. Ταυτόχρονα, κατά τη συζήτηση του νομοσχεδίου με θέμα «Οικονομικοί πόροι της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις», προτάθηκε από 13 βουλευτές όλων των πολιτικών αποχρώσεων σχετική τροπολογία. Η κυβέρνηση δια του τότε Υφυπουργού Εσωτερικών Γ. Φλωρίδη δεσμεύτηκε την 15η Δεκεμβρίου 1998 για το ζήτημα: προανήγγειλε ότι μέσα στο ερχόμενο τρίμηνο (Δεκέμβριος 1998 – Μάρτιος 1999) θα φέρει στη Βουλή ολοκληρωμένο νομοσχέδιο με το οποίο θα ρυθμίζει το όλο ζήτημα και τόνισε προς τους βουλευτές που είχαν την πρωτοβουλία ότι το θέμα «βαίνει καλώς» («Τα Νέα», 16-12-1998).

Η αναγκαιότητα της ρύθμισης του ζητήματος

Συνδυασμός διατάξεων του εσωτερικού δικαίου (άρθρο 2 παρ.1 του Α.Ν. 445/1968 «περί νεκροταφείων και ενταφιασμού των νεκρών» άρθρο 2 παρ.3 του Α.Ν. 582/1968 και Απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών Α5/1210/1978) απαγορεύουν σήμερα την εκτός των δημοτικών κοιμητηρίων ταφή.

Το θέμα εξέτασε και η νομολογία. Δύο αποφάσεις του Πρωτοδικείου

* Το κείμενο αυτό, εισήγηση της Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, υιοθετήθηκε αυτούσιο από την ΕΕΔΑ και απεστάλη στους αρμόδιους Υπουργούς.

Αθηνών θεώρησαν ως αντίθετα στη δημόσια τάξη τα καταστατικά συλλόγων που επιδιώκουν τη διάδοση απόψεων υπέρ της αποτέφρωσης των νεκρών (ΠΠρΑθ 4314/1984 και ΠΠρΑθ.1819/1986. Αντίθετα το Εφετείο Αθηνών και ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου τα θεώρησαν συμβατά (ΕφΑθ 1702/1988 και Γνωμοδότηση 11/1962 ΕισΑ.Π. Μ. Καλλιμόπουλου).

Ωστόσο η ανάγκη νομοθετικής εισαγωγής και ρύθμισης της αποτέφρωσης των νεκρών γίνεται διαρκώς οξύτερη στη χώρα μας για διάφορους λόγους. Πρώτα από όλα το επιβάλλουν λόγοι πρακτικοί στενότητας χώρου, υψηλού τιμήματος τάφων, και γενικά τα πλέον ή δυσβάσταχτα έξοδα ταφής και κηδείας, όπως τελούνται σήμερα, συνδυασμένα με μεγάλα οικονομικά συμφέροντα.

Εξάλλου και για λόγους φιλοσοφικών πεποιθήσεων πολλοί προτιμούν την αποτέφρωση από την ταφή και τούτο άσχετα με το θρήσκευμα και ειδικότερα το δόγμα στο οποίο τυπικά και κατά τύχην ανήκουν (αφού είναι βέβαιο ότι στη βρεφική ηλικία, κατά την οποίαν βαπτίστηκαν, δεν ήταν δυνατόν να κάμουν επιλογές θρησκευματος και δόγματος).

Αλλά ακόμη και οι ουσιαστικά ανήκοντες σε ορισμένο θρήσκευμα ή δόγμα, εκπληρώνουν σύμφωνα με τη δική του καθένας θρησκευτική συνείδηση τις υπαγορεύσεις των σχετικών Εκκλησιών όσον αφορά τη συμπεριφορά τους στη ζωή και την αντιμετώπιση του μεγάλου και συγκλονιστικού γεγονότος του θανάτου. Έτσι, άλλοι εκκλησιάζονται περισσότερο ή λιγότερο ταχτικά, νηστεύουν ή δεν νηστεύουν, τελούν θρησκευτικό ή και πολιτικό γάμο, και προτιμούν την αποτέφρωση από την ταφή (ας μη ξεχνάμε τις περιπτώσεις, των μεγάλων Ελλήνων ορθοδόξων Δημ. Μητρόπουλου και Μαρίας Κάλλας, στην τέφρα των οποίων και η Πολιτεία απέδωσε τιμές).

Ειδικά για τους οπαδούς της χριστιανικής θρησκείας γενικά – που, όλοι, ασχέτως δόγματος, αναγνωρίζουν την αυτή πηγή Αρχών και Διδασκαλίας, την *Αγία Γραφή* – παρατηρούμε ότι στις πλείστες χώρες του κόσμου, όπου τυχόν κατοικούν χριστιανοί, έχουν το αναγνωρισμένο δικαίωμα επιλογής της αποτέφρωσης του σώματός τους μετά θάνατο. Καμία δε Οικουμενική Σύνοδος δεν ασχολήθηκε με το θέμα αυτό.

Είναι χαρακτηριστικό ότι το νέο Κανονικό Δίκαιο της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας που ισχύει από το έτος 1983 (Καν. 1176 άρθρο 3) αναθεωρώντας τον κώδικα του 1917 επιτρέπει την αποτέφρωση των νεκρών, μη θεωρώντας ότι προσβάλλει τα δόγματα της χριστιανικής θρησκείας εκφράζοντας όμως την προτίμησή της στην ταφή (βλ. σχετικά ΕφΑθ 1702/1988).

Στη Γαλλία επετράπη η αποτέφρωση των νεκρών με διάταγμα του Απριλίου του 1789 και το θέμα ρυθμίστηκε διεξοδικά με το άρθρο 3 σχετικού νόμου της 15ης Νοεμβρίου 1887.

Το άρθρο 8 του ισπανικού νόμου περί θρησκευτικής ελευθερίας (17ης Ιουλίου 1945) επίσης το επιτρέπει.

Συνδυασμός διατάξεων της γερμανικής νομοθεσίας διασφαλίζει το σεβασμό της αυθεντικής βούλησης του αποθανόντος και ο νόμος περί αποτέφρωσης των νεκρών της 15ης Μαΐου 1934 εξισώνει την αποτέφρωση με την ταφή.

Με δικαστική απόφαση του 1884 επιτράπηκε έκτοτε η αποτέφρωση των νεκρών στη Μεγάλη Βρετανία (Rv. Price (1884), 12 Q.B.D. 247).

Σήμερα η αποτέφρωση επιτρέπεται στα 3/4 του πληθυσμού της γης. Τα ποσοστά αποτέφρωσης στη Μεγάλη Βρετανία, στην Ελβετία, τη Σουηδία και τη Δανία ξεπερνούν το 50%.

Το δικαίωμα στην αποτέφρωση

Πάντως, παγκόσμια είναι η αναγνώριση ως θεμελιώδους ανθρώπινου δικαιώματος της *θρησκευτικής ελευθερίας* που επιβάλλει το σεβασμό των θρησκευτικών πεποιθήσεων του κάθε ανθρώπου και των διαφόρων παραλλαγών τους έστω και μεταξύ οπαδών του ίδιου θρησκεύματος [άρθρο 13 Ελληνικού Συντάγματος, άρθρα 18, 26 και 27 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (που κυρώθηκε με το νόμο 2462/1997), άρθρα 9 και 14 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (που κυρώθηκε με το Ν.Δ. 53/1974), άρθρο 18 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1948) και Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη κάθε μορφής μισαλλοδοξίας και διάκρισης λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων (1981)]. Ο χαρακτηρισμός του «αιρετικού» δεν συνάδει, στην εποχή μας, με τους διεθνώς ισχύοντες κανόνες. Παγίως ερμηνεύεται ότι η θρησκευτική ελευθερία περιλαμβάνει και την αθεΐα και τον αγνωστικισμό. Πολύ περισσότερο τις παραλλαγές λατρείας και γενικά έκφρασης των πεποιθήσεων αυτών, έστω και αν θεωρηθούν ως ανυπακοή στις γραμμές της εκκλησίας στην οποία τυπικά ή και ουσιαστικά ανήκει. Η ελευθερία αυτή εννοείται ότι έχει ως όριο –όπως και η άσκηση όλων των δικαιωμάτων– τη μη προσβολή των δικαιωμάτων των άλλων ανθρώπων.

Σχετικά με τη μεταχείριση του σώματος νεκρών μετά θάνατο το παραπάνω δικαίωμα επιβάλλει την ελευθερία κάθε ανθρώπου να επιλέξει την τύχη του πτώματος του σύμφωνα με την κοσμοθεωρία του (θρησκευτική ή μη) ή απλά τις σχετικές αντιλήψεις και επιθυμίες του.

Και άλλο ανθρώπινο δικαίωμα συνηγορεί υπέρ της παραπάνω θέσης: το δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού (άρθρο 5 παρ.1 του Ελληνικού Συντάγματος), σε συνδυασμό με τη διάταξη περί προστασίας της αξίας του ανθρώπου (άρθρο 2 του Ελληνικού Συντάγματος, άρθρο 1 της Οικουμενικής

Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) όπως έχει παγίως ερμηνευθεί και από την ίδια τη νομοθεσία μας, η οποία το επεξέτεινε και μετά θάνατον.

Συγκεκριμένα ο ίδιος ο ποινικός νομοθέτης μας έχει καθιερώσει ως ποινικά αδικήματα την περιύβριση νεκρών (άρθρο 201 Π.Κ. όπου αναφέρει μάλιστα ρητά και την υβριστική προσβολή τέφρας νεκρού) και τη σύληση τάφου (άρθρο 373 Π.Κ.).

Επιπροσθέτως, το κληρονομικό δίκαιο δίνει προβάδισμα, για τη διάθεση περιουσιακών στοιχείων αποθανόντος, στη βούλησή του (διαθήκη). Α fortiori, ο καθένας μας έχει αυτό το δικαίωμα για το ίδιο του το σώμα. Το αυτό πράττει και τη νομοθεσία για μεταμοσχεύσεις οργάνων του σώματος, η διάθεση των οποίων γίνεται κατά πρώτο λόγο από τον δωρητή εν ζωή για χρόνο μετά το θάνατο του (νόμος 2737/1999).

Η πολιτεία ούτε ενδιαφέρεται ούτε δικαιούται να ενδιαφέρεται γι' αυτές τις επιλογές του κάθε ατόμου. Το μόνο που μπορεί και οφείλει να πράξει είναι να προβλέψει ρυθμίσεις, ώστε ο τρόπος μεταχείρισής του, που ο αποθανών είχε επελέξει, να μη προσβάλει ανθρώπινα δικαιώματα άλλων, αρχίζοντας από το δικαίωμα στην υγεία.

Είναι φανερό ότι η αποτέφρωση των νεκρών, όταν είναι ρυθμισμένη από την πολιτεία, είναι λιγότερο επικίνδυνη για την υγεία από την ταφή. Και φυσικά δεν δημιουργεί κινδύνους πυρκαγιών κ.λ.

Και –πολύ σπουδαίο– διαλύει τα οργανωμένα συμφέροντα σχετικά με την κτήση ή χρήση τάφων, τις τελετές ταφής κ.λ.

Σχετικά με την παραπάνω αναφερθείσα διατύπωση της νομοθετικής πρότασης ορισμένων βουλευτών, παρατηρούμε ότι παρουσιάζει παράβαση θεμελιώδους δικαιώματος, του δικαιώματος ισότητας ενώπιον του νόμου χωρίς καμία διάκριση (άρθρο 4 παρ. 1 Συντάγματος) το οποίο έχει και σοβαρότατα ερείσματα στα διεθνή νομικά –δεσμευτικά για την Ελλάδα– κείμενα (άρθρα 14 ΕΣΔΑ και 26 ΔΣΑΠΔ).

Η εξαίρεση σε βάρος των ανηκόντων στην «Ορθόδοξη Χριστιανική Εκκλησία» – στην οποία, άλλωστε, τυπικά ανήκει το μέγιστο μέρος του ελληνικού πληθυσμού – να επιλέξουν, εφ' όσον το επιθυμούν, την αποτέφρωση αντί της ταφής, αποτελεί δυσμενή διάκριση λόγω θρησκευάτος γι' αυτή την κατηγορία ατόμων. Συνεπώς προσβάλλει την ισότητα, συγχρόνως δε περιορίζει τη θρησκευτική ελευθερία και τον τρόπο της εκδήλωσης της καθώς και το δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού της τύχης του ίδιου του σώματος του ατόμου μετά θάνατον, κατά την έννοια που αναπτύξαμε παραπάνω.

Είναι φανερό, λοιπόν, ότι η εξαίρεση αυτή αντίκειται σε βασικά ανθρώπινα δικαιώματα.

Συμπέρασμα

Προτείνουμε τη νομοθετική εισαγωγή και ρύθμιση της αποτέφρωσης των νεκρών που τα θεμελιώδη δικαιώματα της ανθρώπινης αξίας, της θρησκευτικής ελευθερίας και του αυτοπροσδιορισμού υπαγορεύουν.

Αποκρούουμε κάθε σχετική διάκριση σε βάρος οποιασδήποτε κατηγορίας, ως αντίθετη με το θεμελιώδες δικαίωμα της ισότητας μεταχείρισης από το νόμο χωρίς (θρησκευτικές) διακρίσεις.

Συγχρόνως υπενθυμίζουμε ότι ο σεβασμός των παραπάνω Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο υπό συζήτηση θέμα, εξυπηρετεί επείγουσες κοινωνικές ανάγκες, που παραπάνω αναφέραμε.

Συνοπτικά:

Συνιστούμε: (1) την εισαγωγή της αποτέφρωσης των νεκρών για όλους όσους πεθάνουν στο ελληνικό έδαφος και επιλέγουν με την ελεύθερη βούλησή τους αυτή τη μεταχείριση του πτώματός τους, (2) χωρίς διάκριση καμιά και (3) τη ρύθμιση σχετικών θεμάτων που συνδέονται με την εφαρμογή της αποτέφρωσης στην πράξη. Οι προτάσεις αυτές εξυπηρετούν την ουσιαστική προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που σχετίζονται με το θέμα. (4) Σε περίπτωση που ο αποθανών δεν έχει εκφράσει καμιά ειδική επιλογή μεταξύ αποτέφρωσης και ταφής, οι οικείοι του (κατά σειρά προτεραιότητας σύζυγος, ενήλικα τέκνα, αδελφοί, όπως και για τη δωρεά οργάνων σώματος) θα μπορούν να επιλέξουν.

Οι παραπάνω συστάσεις-γνώμες μας διατυπώνονται εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της Εθνικής Επιτροπής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και δη του άρθρου 1 παρ.6 εδ.β που προβλέπει τα ακόλουθα: *Η Εθνική Επιτροπή «Υποβάλλει συστάσεις και προτάσεις ... για τη λήψη νομοθετικών, διοικητικών ή άλλων μέτρων που συμβάλλουν στη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου».*

Ως εκ περισσού αναφέρουμε ότι η «Επιτροπή για τη δημιουργία Κέντρου Αποτέφρωσης Νεκρών στην Ελλάδα για πολίτες των οποίων το θρήσκευμά τους επιτρέπει τη μετά θάνατο αποτέφρωση» έστειλε επιστολή με την οποία ζητεί τη συνδρομή της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (αρ.εισερχ.εγγράφου 34/31-10-2000) στις προσπάθειες για την τροποποίηση των σχετικών διατάξεων και τη δημιουργία κέντρου αποτέφρωσης στην Ελλάδα.

Αθήνα, 7 Δεκεμβρίου 2000

